

Від Матвія

Свята Євангелія

Родовід Ісуса Христа (Лк. 3:23–38)

- 1** ¹Ось родовід Ісуса Христа, з роду Давида та Авраама.
- ² Авраам був батьком Ісаака.
Ісаак був батьком Якова.
Яків був батьком Юди та його братів.
- ³ Юда був батьком Фареса та Зари, а матір'ю їхньою була Тамара.
Фарес був батьком Есрома.
Есром був батьком Арама.
- ⁴ Арам був батьком Аммінадава.
Аммінадав був батьком Наасона.
Наасон був батьком Салмона.
- ⁵ Салмон був батьком Воаза, а матір'ю його була Рахав.
Воаз був батьком Йоведа, а матір'ю його була Рут.
Йовед був батьком Єссея.
- ⁶ Єсей був батьком царя Давида.
Давид був батьком Соломона, а його матір'ю була Урієва жінка.
- ⁷ Соломон був батьком Ровоама.
Ровоам був батьком Авії.
Авія був батьком Аси.
- ⁸ Аса був батьком Йосафата.
Йосафат був батьком Йорама.
Йорам був батьком Осії.
- ⁹ Осія був батьком Йоатама.
Йоатам був батьком Агаза.
Агаз був батьком Езекії.
- ¹⁰ Езекія був батьком Манасії.
Манасія був батьком Амоса.
Амос був батьком Йосії.
- ¹¹ Йосія був батьком Єхонії¹ та його братів.
Це було за часів переселення ізраїльського народу до Вавилону.
- ¹² Після переселення до Вавилону

- Єхонія був батьком Салатіїла, та Салатіїл був батьком Зерувавела.
- ¹³ Зерувавел був батьком Авіюда.
Авіюд був батьком Еліакима.
Еліаким був батьком Азора.
- ¹⁴ Азор був батьком Задока.
Задок був батьком Ахима.
Ахим був батьком Еліуда.
- ¹⁵ Еліуд був батьком Елеазара.
Елеазар був батьком Маттана.
Маттан був батьком Якова.
- ¹⁶ Яків був батьком Йосипа, чоловіка Марії, у якої народився Ісус, названий Христом.
- ¹⁷ Отже, всього було чотирнадцять поколінь від Авраама до Давида, чотирнадцять поколінь від Давида до переселення у Вавилон і чотирнадцять поколінь від переселення у Вавилон до народження Христа.

Народження Ісуса Христа (Лк. 2:1–7)

- ¹⁸Ось як народився Ісус Христос: Марія, Його мати, була заручена з Йосипом. Ще до їхнього одруження виявилось, що вона вагітна від Святого Духа. ¹⁹Йосип, її чоловік, був людиною порядною й праведною і не хотів її ославити, отже, він вирішив таємно розлучитися з нею.
- ²⁰Та коли він про це подумав, з'явився йому вві сні Ангел Господній і мовив: «Йосипе, сину Давидів, не бійся взяти шлюб з Марією, бо Дитина, Яка в ній зачата — від Духа Святого. ²¹Марія народить Сина, і ти назвеш Його Ісусом², бо Він спасе людей від їхніх гріхів».

²²Все це сталося так, щоб могли збу-

¹ 1:11 Єхонії Або «Єхоніакіна».

² 1:21 Ісус У перекладі це означає «Господь (Ягве) рятує».

тися слова Господні, мовлені устами пророка:

²³ «Слухайте! Діва незаймана завагітніє і народить Сина, і назвуть Його Емануїлом»¹, що означає «З нами Бог».

²⁴⁻²⁵Прокинувшись, Йосип зробив те, що звелів йому Ангел Господній, і взяв Марію собі за жінку, але не знав він її, аж доки не народила вона Сина. І назвав він Його Ісусом.

Мудреці поклоняються Ісусові

2 Ісус народився в юдейському місті Віфлеємі за царювання Ірода. Згодом до Єрусалиму прийшли мудреці зі Сходу. ²Вони спитали: «Де новонароджений Цар юдейський? Ми прагнемо знати, бо бачили Його зірку, коли вона зійшла. Ми прийшли поклонитися Йому». ³Почувши про це, цар Ірод дуже стривожився, а разом з ним і всі мешканці Єрусалиму. ⁴Він зібрав усіх головних священників та книжників юдейських і запитав їх, де має народитися Христос. ⁵Вони сказали йому: «У Віфлеємі, в Юдеї, бо ось що написано пророком:

⁶ „Ти, Віфлеєме, що в землі Юди, дуже важливе серед міст юдейських, бо з тебе вийде Правитель, Який буде пастирем народу Мого — Ізраїлю»». *Мих. 5:1-2*

⁷Тоді Ірод покликав мудреців, щоб зустрітися таємно, і точно з'ясував у них, коли зійшла зірка. ⁸Пославши їх до Віфлеєма, він звелів: «Ідіть і добре розпитайте про Дитя, а коли знайдете, то сповістіть мене, щоб я теж міг піти й поклонитися Йому».

⁹Вони вислухали царя та й пішли, і зірка, схід якої вони бачили, йшла поперед них, доки не зупинилася над місцем, де була Дитина. ¹⁰Коли мудреці побачили те, велика радість охопила їх. ¹¹Вони ввійшли до оселі й побачили Дитину з Марією, Його матір'ю. Вони впали долілиць перед Ним, щоб поклонитися Не-

мовляті. Тоді, відкривши свої скарбниці, піднесли Йому дарунки: золото, ладан та мирро.

¹²Оскільки Бог з'явився їм вві сні й попередив, щоб не поверталися до Ірода, вони рушили до своєї землі іншим шляхом.

Втеча до Єгипту

¹³Після того, як мудреці вирушили в путь, Ангел Господній з'явився Йосипу вві сні й сказав: «Вставай, візьми Дитину та Його матір і тікайте до Єгипту. Залишайтеся там, поки Я не скажу, що небезпека пройшла та можна повертатися, бо Ірод шукатиме Дитя, щоб убити Його». ¹⁴Йосип встав, узяв Дитя та матір Його вночі та й пішов до Єгипту. ¹⁵Він залишався там аж до смерті Іродової, щоб збулося сказане Богом, Який устами пророка провіщав: «Я покликав Свого Сина з Єгипту»².

Вбивство дітей

¹⁶Коли Ірод побачив, що мудреці його обманули, то дуже розлютився й наказав повбивати у Віфлеємі та його околицях усіх дворічних і молодших за віком хлопчиків. (Визначивши вік з того, про що розповіли йому мудреці). ¹⁷Тоді справдилося те, що було мовлено устами пророка Єремії:

¹⁸ «В Рамі було чути звуки ридань та голосів.

То Рахиль плакала за дітьми своїми, незважаючи на втішання, бо не було вже дітей її на світі».

Єремія 31:15

Йосип та Марія повертаються з Єгипту

¹⁹⁻²⁰По смерті Ірода Ангел Господній з'явився Йосипу вві сні в Єгипті й мовив: «Вставай, візьми Дитя та Його матір і йди в землю Ізраїльську, бо вмерли ті, хто прагнув відняти життя Дитини».

²¹Він встав й, взявши Хлопчика та Його матір, вирушив до землі Ізраїльської. ²²Однак почувши, що в Юдеї за-

¹ 1:23 Цитата приведена з книги Іс. 7:14.

² 2:15 Цитата приведена з книги Ос. 11:1.

мість батька — Ірода, царює син його Архелай, Йосип побоявся йти туди. Однак, попереджений вві сні, він покинув Єгипет і подався до Галилейської землі.²³ Прибувши туди, він оселився у місті Назареті, аби збулося пророками сказане, що назвуть Його¹ Назарянином².

Проповідь Іоана Хрестителя

(Мр. 1:1–8; Лк. 3:1–9, 15–17; Ін. 1:19–28)

3¹То був час, коли прийшов Іоан Хреститель, який проповідував у пустелі юдейській.² Він казав: «Покайтеся, бо Царство Боже наближається». ³То ж саме про нього провіщає пророк Ісаїя:

«Голос лунає в пустелі:
„Готуйте дорогу Господу,
зробіть прямим шлях для
Нього”».

Ісаїя 40:3

⁴Іоан носив вбрання з верблюжої вовни, підперезане шкіряним паском. Їжею його були сарана та дикий мед.⁵ У той час люди приходили до нього з Єрусалиму, з усієї околиці Юдеї та з усієї землі навколо Йордану,⁶ та хрестилися у нього в річці Йордан, сповідуючись у своїх гріхах.

Коли він побачив багато фарисеїв та саддукеїв, які прийшли хреститися, то сказав їм: «Виплодки зміїні! Хто попередив вас тікати від гніву Господнього, що наближається? ⁸Хай ваші вчинки покажуть, що ви покаялися. ⁹І не сподівайтесь, що досить буде сказати: „Авраам — наш батько”. Бо кажу вам, що Бог може навіть це каміння перетворити на дітей Авраамових!¹⁰ Сокира вже занесена, і кожне дерево³, що не дає добрих плодів, буде зрубане й кинуте у вогонь. ¹¹Я хрещу вас водою на покаяння, але ж незрівнянно Могутніший, ніж я, іде за мною: я не гідний навіть бути рабом, який схилється, щоб зняти Його сандалі. Він хреститиме вас Духом Святим

¹ **2:23 Його** Або «Христа». Див.: «Христос».

² **2:23 Назарянин** Чоловік, який народився у місті Назарет. Гебрейською мовою це слово звучить як слово «Пагін». Тут Матвій говорить про обцянку «Гілки» або «Нащадка», який вийде з роду Давидова. Див.: Ісаї 11:1.

³ **3:10 дерево** Дерево символізує тих людей, які не підкоряються Господу: їх буде зрізано, як те дерево.

і вогнем. ¹²Він очистить Свій тік і збере пшеницю до комори, а половину спалить у незгасному вогні»⁴.

Хрещення Ісуса (Мр. 1:9–11; Лк. 3:21–22)

¹³У той час Ісус прийшов з Галилеї до ріки Йордан, щоб Іоан похрестив Його. ¹⁴Та Іоан намагався відмовити Ісуса, кажучи: «Я сам повинен похреститися у Тебе, то чому ж Ти йдеш до мене?» ¹⁵І відповів Ісус: «Нехай поки що буде так, бо належить нам виконувати все, що Господь велів». І тоді Іоан дозволив Йому похреститися.

¹⁶То Ісус похрестився, і тільки-но піднявся Він із води, як небо розкрилося Йому. І побачив Він Духа Божого, який сходить на Нього в подібі голуба. ¹⁷І голос пролунав з небес: «Це Син Мій улюблений, Який догодив Мені».

Диявол спокушає Ісуса (Мк. 1:12–13; Лк. 4:1–13)

4¹Тоді ж Дух повів Ісуса до пустелі, щоб диявол Його спокушав. ²Протягом сорока днів і ночей Ісус нічого не їв, та після цього Він був дуже голодним. ³Тоді спокусник⁵ прийшов до Нього і сказав: «Якщо Ти Син Божий, то накажи цьому камінню перетворитися на хліб». ⁴На те Ісус відповів йому: «У Святому Писанні сказано:

„Не хлібом одним живе людина,
а кожним словом, сказаним
устама Божими”».

Повторення Закону 8:3

⁵Після того диявол переніс Його до святого Єрусалиму, поставив на найвище місце храму ⁶й сказав: «Якщо Ти Син Божий, кинься додолу, адже у Святому Писанні сказано:

„Він накаже Ангелам Своїм берегти Тебе,

і вони понесуть Тебе на руках,
щоб не пошкодив Ти ноги Своєї об
камінь”».

Псалми 91:11–12

⁷Ісус відповів йому: «Але у Святому

⁴ **3:12 Він очистить... вогні** Тут мається на увазі те, що Ісус відділить добрих людей від поганих.

⁵ **4:3 спокусник** Або «диявол».

Писанні також сказано: «Не спокушай Господа Бога свого!»⁷

⁸Знову диявол узив Його на дуже високу гору і показав усі царства світу, всю їхню розкіш. ⁹І сказав він Ісусові: «Я дам Тобі все це, якщо впадеш доліць і поклонишся мені».

¹⁰На те Ісус відповів йому: «Відійди, сатано! У Святому Писанні сказано: «Поклоняйся Господу Богу своєму і служи лише Йому!»»

Повторення Закону 6:13

¹¹Тоді диявол залишив Ісуса, і Ангели прийшли й служили Йому.

Ісус у Галилеї (Мр. 1:14–15; Лк. 4:14–15)

¹²Коли Ісус довідався, що Іоана ув'язнено, Він повернувся до Галилеї. ¹³Проте Він не залишився в Назареті, а пішов і оселився в Капернаумі, що біля Галилейського озера у поселеннях Завулона й Нафталі. ¹⁴Бо мусило справдитися пророцтво Ісаї:

¹⁵ «Земле Завулона та земле Нафталі, що знаходяться по дорозі до моря на захід від ріки Йордан! Галилеє неюдейська! Слухайте уважно!

¹⁶ Народ, що скніє в темряві, побачив величне світло, і на тих, хто живе в країні під тінню смерті, зійшло світло!» *Ісаїя 9:1–2*

¹⁷Відтоді Ісус почав проповідувати, кажучи: «Покайтеся, бо Царство Боже вже близько!»

Ісус обирає перших учнів (Мр. 1:16–20; Лк. 5:1–11)

¹⁸Йдучи повз Галилейське озеро, Ісус побачив двох братів: Симона, який звався Петром, та його брата Андрія, які закидали невід в озеро, бо були рибалками. ¹⁹І сказав їм Ісус: «Ідіть услід за Мною, і Я зроблю вас ловцями не риби, а душ людських». ²⁰Вони одразу ж полишили свої сіті й подалися за Ним.

²¹Потім Він пішов далі й побачив іще двох братів: Якова, сина Зеведеєвого, та Якового брата Іоана, — які, сидючи

зі своїм батьком Зеведеєм у човні, лагодили рибальські сіті. Ісус покликав і їх.

²²Вони одразу ж покинули човен батька свого й подалися за Ним.

Ісус навчає та зціляє людей (Лк. 6:17–19)

²³Ісус обійшов усю Галилею, проповідуючи в синагогах і навчаючи про Царство Боже, зціляючи всі недуги та хвороби людські.

²⁴Чутка про Нього рознеслася по всій Сирії. До Нього приводили всіх хворих: тих, що страждали від хвороб та тяжких болів, а також біснуватих, хворих на епілепсію, немічних. І Ісус зціляв їх. ²⁵Великий натовп людей ішов за Ним із Галилеї, з Десятимістя, з Єрусалиму та з-за Йордану.

Проповідь на горі (Лк. 6:20–23)

5 ¹Коли Ісус побачив натовп, то зійшов на гору. ²Сівши на землю, Він почав навчати людей, та учні теж оточили Його:

³ «Благословенні вбогі духом², бо Царство Боже належить їм.

⁴ Благословенні засмучені, бо Бог утішить їх.

⁵ Благословенні смиренні, бо вони успадкують землю, обіцяну Господом³.

⁶ Благословенні голодні та спрагли до праведності, бо Бог задовольнить їхню потребу.

⁷ Благословенні милосердні, бо вони зазнають милосердя від Бога.

⁸ Благословенні чисті серцем, бо вони побачать Бога.

⁹ Благословенні миротворці, бо вони будуть названі дітьми Божими.

¹⁰ Благословенні переслідувані за праведність,

бо їм належить Царство Небесне.

¹¹Благословенні ви, коли вас скрив-

² **5:3 вбогі духом** Або «ті, хто визнає, що вони вбогі духом».

³ **5:5 землю... Господом** Можливо, що тут, йде мова про «духовну землю, обіцяну Господом», але це також може означати «земля, яка належитиме їм». Див.: Пс. 37:11.

⁷ **4:7** Цитата приведена з книги Повт. Закону 6:16.

джують і переслідують і облудно зводять наклепи на вас тому, що ви Мої послідовники. ¹²Радійте й веселіться, бо на вас чекає велика нагорода на небесах! Так люди переслідували і всіх пророків, які жили до вас».

Сіль землі (Мр. 9:50; 4:21; Лк. 14:34–35; 8:16)

¹³«Ви — сіль землі, але коли сіль стає прісною і втрачає свій смак, як її знову солоною зробити? Вона стає ні на що непридатною. Хіба що викинути її геть, щоб топтали люди. ¹⁴Ви — світло світу. Неможливо сховати міста, що стоїть на вершині гори. ¹⁵Ніхто не ставить запалений світильник під перевернуту посудину, а на поставець, і він тоді світить усім у хаті. ¹⁶Нехай світло ваше сяє людям, щоб вони бачили ваші добрі вчинки і прославляли Отця свого Небесного».

Ісус і Старий Заповіт

¹⁷«Не думайте, що Я прийшов знищити вчення Закону Мойсея чи пророків. Я прийшов не знищити його, але виконати. ¹⁸Істинно кажу вам, що скільки існують небо і земля, жодна рисочка хоч однієї з літер Закону не зникне, аж доки не здійсниться все. ¹⁹Якщо хтось порушить хоча б одну з найменших заповідей і навчить людей цього, той стане найменшим у Царстві Божому. Якщо ж він підкориться й виконуватиме заповіді та вчитиме інших чинити так само, то стане великим у Царстві Небесному. ²⁰Кажу вам так, бо якщо ви не переважите законників та фарисеїв у виконанні того, чого вимагає Бог, то не ввійти вам до Царства Небесного».

Не гнівайтесь

²¹«Ви чули, що сказано було нашим предкам: „Не вбивай”¹. Той, хто вб'є, відповідь за це перед судом. ²²Але кажу Я вам: якщо хтось гнівається на ближнього свого — відповідь перед судом. Якщо ж хто образить ближнього свого — відповідь перед Верховним

¹ 5:21 Цитата приведена з книг Вих. 20:3 та Повт. Закону 5:17.

судом². А якщо хто скаже: „Ти дурень” — буде горіти в пекельному вогні.

^{23–24}Якщо ти несеш дар до вівтаря і там згадаєш, що брат твій має щось проти тебе, залиш дар свій. Перш піди примирися з братом, а тоді повернися й поклади на вівтар дарунок свій.

²⁵Примирися зі своїм недругом, доки ти з ним ідеш до суду, інакше він віддасть тебе до рук судді, а той — сторожі, щоб кинути тебе до в'язниці. ²⁶Істинно кажу: не вийти тобі звідти, доки не сплатиш усе, що заборгував до останнього грошу».

Про перелюб

²⁷«Ви чули, що було сказано: „Не чини перелюбу”³. ²⁸Та кажу Я вам, що кожен, хто дивиться на жінку з пожадливістю, той уже вчинив перелюб з нею у своєму серці. ²⁹Якщо праве око примушує тебе на гріх, вирви його та кинь геть, бо ліпше позбутися однієї частини тіла, ніж усе тіло кинути до пекла. ³⁰І якщо правиця веде тебе до гріха, одрубай її та кинь геть, бо ліпше позбутися однієї частини тіла, ніж усе тіло загубити у пеклі».

Про розлучення (Мт. 19:9; Мр. 10:11–12; Лк. 16:18)

³¹«І сказано: „Той, хто бере розлучення з жінкою своєю, має дати їй розвідного листа”⁴. ³²Та кажу Я вам, що існує тільки єдина підстава для чоловіка розлучитися зі своєю дружиною: через її розпусту. Той, хто одружується з тією розлученою, сам грішить перелюбом».

Про клятву

³³«Ви чули також, що було наказано нашим предкам: „Не порушуй клятву, а дотримуйся клятви, даної Господу”⁵. ³⁴Та кажу Я вам: не клянїться взагалі: ні небом, бо це — престол Божий, ³⁵ні Землею, бо це — підніжжя стіп Божих.

² 5:22 Верховним судом Або «Синедріоном». Синедріоном називався Верховний суд Юдеї.

³ 5:27 Цитата приведена з книг Вих. 20:14 та Повт. Закону 5:18.

⁴ 5:31 Цитата приведена з книги Повт. Закону 24:1.

⁵ 5:33 Див.: Лев. 19:12; Числ. 30:2; Повт. Закону 23:21.

Також, не клянїться ні Єрусалимом, бо це — місто великого Царя,³⁶ні голови своєю, бо не зможете ви зробити жодної волосини ні білою, ані чорною.³⁷Якщо ви хочете сказати: „Так” — то й кажіть: „Так”. Якщо ж: „Ні” — то й кажіть: „Ні”. Все, що поза цим — від лукавого».

Не чинїть опір злу (Лк. 6:29–30)

³⁸«Ви чули, що сказано: „Око за око, зуб за зуб”¹.³⁹Та кажу Я вам: Не чинїть опір злomu чоловїковї. Якщо хтось вдарить вас по правїй щоці, то підставте йому і лїву.⁴⁰Якщо хто схоче судитися з вами й забере вашу сорочку, то віддайте йому й плащ.⁴¹Якщо римський солдат примушуватиме² вас пройти з ним один кілометр, йдїть з ним два.⁴²Коли хтось у вас просить, то дайте йому, а хто хоче позичити, не відмовляйте».

Любїть і ворогів своїх (Лк. 6:27–28, 32–36)

⁴³«Ви чули, що сказано: „Люби ближнього свого і ненавидь ворога”³.^{44–45}Та кажу Я вам: „Любїть ворогів своїх, молїться за тих, хто переслїдує вас, щоб ви могли стати дїтьми вашого Отця Небесного. Він примушує сонце сходити для злих і добрих й посилає дощ на праведних і неправедних.

⁴⁶Бо якщо ви любите лише тих, хто любить вас, то яку винагороду ви матимете? Чи не так чинять збирачі податків?⁴⁷Якщо ви вітаєте лише братів своїх, то що особливого в цьому? Чи не так чинять погани?⁴⁴⁸Тому будьте досконалыми, такими, як Отець ваш Небесний”».

Про милостиню

6¹«Остерїгайтесь виконувати релїгїйні обов’язки на людях, щоб вони бачили вас, бо не матимете ви винагороди від вашого Отця Небесного.

¹ 5:38 Цитата приведена з книг Вих. 21:24; Лев. 24:20 та Повт. Закону 19:21.

² 5:41 римський... примушуватиме Солдати мали право примусити людей допомагати їм.

³ 5:43 Цитата приведена з книги Лев. 19:18.

⁴ 5:47 погани Люди, котрі не були євреями. Тї, хто не поклонявся істинному Господу.

²Отож коли подаєте жебраковї, не сурміть перед усіма, як це роблять лицемїри в синагогах та на вулицях, щоб хвалили їх люди. Істинно кажу вам: вони вже вповні мають винагороду.^{3–4}Та коли ви подаєте жебраку милостиню, нехай лїва рука ваша не знає, що робить права⁵, щоб таємне було ваше подаяння. Тодї Отець ваш Небесний, який бачить зроблене таємно, віддачить вам»⁶.

Про молитву (Лк. 11:2–4)

⁵«І коли молитесь, не будьте як ті лицемїри, які люблять стояти й молитися в синагогах та на перехрестях, щоб люди їх бачили. Істинно кажу вам: вони вже вповні мають свою винагороду.⁶Та коли ви молитесь, йдїть до своєї кімнати, зачинїть дверї й молїться Отцю своєму на самотї, а Отець ваш, Який бачить зроблене таємно, віддачить вам.⁷Коли молитесь, не кажіть зайвого, як ті погани⁷, котрі вважають, ніби чим багатослівніші вони будуть, тим вірніше почує їх Господь.⁸Отже, не будьте подібні до них, бо Отець ваш знає, чогу вам треба. Він знає те ранїше, ніж ви попросите в Нього.⁹Тому молїться так:

„Отче наш Небесний,
хай святиться ім’я Твоє.

¹⁰ Нехай прийде Царство Твоє.

Нехай буде воля Твоя,
як на Землі, так і на Небї.

¹¹ Дай нам наш хлїб⁸ щоденний.

¹² Прости грїхи наші,
як ми прощаємо тим,
хто завинив перед нами.

¹³ Не введи нас у спокусу,
а спаси від лукавого,

[бо царство, влада та слава належать Тобї повік. Амін!]⁹

⁵ 6:3–4 нехай... права Або «нехай ніхто не знає, що ви робитиме».

⁶ 6:3–4 віддачить вам Деякі з грецьких рукописів мають «віддачить вам відкрито». Але ж треба розумїти, що не має різниці яким чином Господь віддачить людям: таємно чи відкрито. Головне є те, Бог все бачить і невідмінно віддачить тїєї людинї, яка робить добре.

⁷ 6:7 погани Люди, котрі не були євреями. Тї, хто не поклонявся істинному Господу.

⁸ 6:11 хлїб Або «їжу».

⁹ 6:13 бо царство... Амін У деяких древньогрецьких рукописах цих слів немає.

¹⁴Якщо ви прощаєте людям гріхи їхні, то Отець ваш Небесний також простить вам. ¹⁵Та коли ви не прощаєте, то й Отець не простить вам гріхи ваші”».

Про піст

¹⁶«Коли ви поститесь, не прибирайте сумного вигляду, як лицеміри, які прикидаються, аби людям стало ясно, що вони постяться. Істинно кажу вам: вони вже сповна мають свою винагороду. ¹⁷⁻¹⁸Коли ви поститесь, зачешіть своє волосся та вмийте обличчя своє, щоб люди не побачили, що ви поститесь, щоб побачив лише Отець ваш, Якого ніхто не бачить. І Той, Хто бачить таємне, віддячить за це».

Складайте скарби на Небі

(Лк. 12:33–34; 11:34–36; 16:13)

¹⁹«Не складайте собі скарбів на Землі, де міль та іржа знищать їх, де злодії можуть вдертися й викрасти їх. ²⁰Краще збирайте скарби для себе на Небі, де ні міль, ні іржа не понівечать їх, де злодії не вдеруться й не викрадуть їх. ²¹Бо де багатство ваше, там і серце ваше буде.

²²Око — єдине джерело світла для тіла. Отже, якщо ви бачите людину, та бажаєте допомогти їй, то й усе тіло ваше буде наповнене світлом. ²³Але якщо ви дивитесь на людину егоїстично, то й усе тіло ваше буде в темряві. Якщо єдине світло, яке маєте ви — темрява, тож темрява та — є найгірша з усіх!»¹

²⁴«Ніхто не може служити двом господарям, бо зненавидить одного й полюбить іншого або буде відданий одному і зневажатиме іншого. Не можна водночас поклонитися Богові й грошам»².

Дбайте насамперед про Царство Небесне

(Лк. 12:22–34)

²⁵«Отже, кажу Я вам: не піклуйтеся

¹ **6:23** Або «Світильник тіла твого — то очі твої. Якщо очі твої бачать тільки добро, то й усе тіло твоє сповнене світлом. ²³Але ж якщо вони погані, то й тіло твоє наповнене темрявою. Якщо єдине світло, яке маєш ти — темрява, то яка ж та темрява велика».

² **6:24** **грошам** Або «мамоні». З араміської мови це перекладається як «багатство».

про те, що їстимете й питимете, аби підтримати життя своє. Не турбуйтеся про одяг для тіла вашого. Напевне, життя є важливіше їжі, а тіло — одягу!

²⁶Погляньте на птахів: вони не сіють, не жнуть, не збирають зерна до комори, але ж Отець Ваш Небесний годує їх. Хіба ж ви не знаєте, люди, що ви значно важливіші за птахів? ²⁷Ніхто з вас не зможе хвилюванням своїм подовжити життя своє хоча б на годину? ²⁸Навіщо ви піклуєтеся про одяг? Погляньте, як ростуть дикі квіти: вони не працюють, не шиють одягу собі. ²⁹Та ж кажу вам, що й Соломон у розквіті слави своєї не вдягався у такі вишукані шати, як вони. ³⁰Якщо Бог одягає в таку розкіш траву польову, що сьогодні росте, а завтра потрапить у вогонь, то наскільки ж певніше одягне Він вас, о маловіри! ³¹Тож не піклуйтеся й не питаєте: «Що нам їсти?» або «Що нам пити?» або «У що нам вбратися?» ³²То лише погани увесь час дбають про таке, але ж Отець Ваш Небесний знає, чого ви потребуєте.

³³Натомість, дбайте насамперед про Царство Боже та робіть усе, що Господь від вас вимагає, й тоді усе інше Він неодмінно вам надасть. ³⁴Не піклуйтеся про день завтрашній, бо завтра будуть свої клопоти. Кожен день має досить своїх турбот».

Не судіть ближнього (Лк. 6:37–38, 41–42)

7¹⁻²«Не судіть інших, бо судитиме вас Бог так, як ви судите інших. Всевишній відміряє вам стільки ж, скільки ви відміряли іншим. ³Чому ви бачите порошинку в оці брата свого, але не помічаєте колоди у власному оці? ⁴Як же ви можете звертатися до брата з такими словами: „Дозволь виїняти порошинку з ока твого“ — коли маєте колоду у власному оці? ⁵Лицеміри, спочатку витягніть колоду з власного ока, а тоді й побачите, як ліпше виїняти порошинку з братового ока.

⁶Не давайте святого собакам, не кидайте свиням перлів своїх, бо свині

потопчуть їх, а собаки повернуться й накинуться на вас».

Просіть Отця Небесного (Лк. 11:9–13)

⁷«Просіть, і Бог дасть вам, шукайте і знайдете, стукайте і вам відчинять. ⁸Бо кожен, хто просить, — отримає, хто шукає, — знайде, а двері завжди відчиняться тим, хто стукає.

⁹Чи є такий батько, який дасть сину камінь, коли той проситиме хліба? ¹⁰Якщо ж син риби проситиме, то чи дасть йому батько гадуку? Ніколи!

¹¹Отже, коли ви, лихі й недобрі люди, знаєте, як зробити добрий дарунок дітям своїм, то наскільки ж вірніше те, що Отець Небесний обдарує усіх, хто просить!»

Найголовніше правило

¹²«Поводьтєся з іншими так, як ви б хотіли, щоб інші поводитися з вами. У цьому є розуміння Закону Мойсеевого і вчення пророків».

Ідіть праведним шляхом (Лк. 13:24)

¹³«Вхід до життя істинного лежить тільки через вузькі ворота. Кажу вам це, бо просторими є ті ворота і широкою є та дорога, що ведуть до загибелі¹. Багато людей ідуть цим шляхом. ¹⁴Які ж вузькі ворота і тісна дорога, що ведуть до істинного життя! І як мало людей, котрі цей шлях знаходять!»

Стережіться лжепророків (Лк. 6:43–44; 13:25–27)

¹⁵«Стережіться лжепророків, які приходять замасковані в овечу шкіру, а насправді є вовками лютими. ¹⁶Ви їх впізнаєте по їхніх вчинках: бо не буде добрих вчинків від злої людини, саме як не буває винограду на терновому кущі або фіг в будяках. ¹⁷Добре дерево дає добрі плоди, а погане — погані. ¹⁸Не буває доброго дерева, що приносило б погані плоди, як не буває й поганого дерева, що приносило б добрі плоди. ¹⁹Кожне дерево, що не дає добрих плодів, зрубують і кидають у вогонь.

¹ 7:13 загибелі Або «пекла».

²⁰Отже, лжепророків цих впізнаєте по їхніх вчинках»².

Виконуйте волю Отця Небесного

²¹«Не кожен, хто каже до Мене: „Господи, Ти — Господь мій” — увійде до Царства Боже, а той лише, хто виконує волю Отця Мого Небесного. ²²Багато хто промовить до Мене того останнього Дня: „Ти — Господь наш! Хіба не вічували ми ім'ям Твоїм? Хіба ж ми не виганяли демонів, та не творили чудеса іменем Твоїм?» ²³Тоді Я відкрито скажу їм: „Я ніколи не знав вас. Ідіть геть від Мене, ви, хто живе неправедно!” »

Не будуйте на піску (Лк. 6:47–49)

²⁴«Отже, кожен, хто слухає слова Мої й виконує їх, подібний до мудрого чоловіка, який звів будинок свій на камені. ²⁵І коли пішов дощ, і настала повінь, й знявся вітер і вдарив по будівлі, той дім не впав, бо був збудований на камені.

²⁶Проте кожен, хто слухає слова Мої, але не виконує їх, подібний до нерозсудливого чоловіка, який звів будинок свій на піску. ²⁷І коли пішов дощ, і настала повінь, й знявся вітер і вдарив по будівлі, той дім повалився зі страшним гуркотом».

^{28–29}Коли Ісус скінчив говорити, то натовп був вражений Його наукою, оскільки Він навчав їх як людина, яка має владу, а не як їхні книжники.

Зцілення прокаженого (Мр. 1:40–45; Лк. 5:12–16)

8 ¹Коли Ісус зійшов з гори, великий натовп сунув за Ним. ²Там був прокажений, який підійшов до Ісуса і, впавши долілиць перед Ним, благав: «Господи, якщо на те воля Твоя, Ти можеш зцілити мене». ³Тоді Ісус простягнув руку, торкнувся прокаженого й сказав: «Моя воля! Зцілися!» Тієї ж миті проказа зійшла з нього і він очистився від хвороби. ⁴Тоді Ісус наказав йому: «Дивися ж, нікому не кажи про це. Краще піди й покажися священику³,

² 7:20 по їхніх вчинках Буквально «по плодах їхніх».

³ 8:4 покажися священику За Законом Мойсея тільки

та принеси пожертву за своє очищення, як наказував Мойсей. Це й буде свідченням твого одужання».

Зцілення слуги сотника (Лк. 7:1–10; Ін. 4:43–54)

^{5–6}Коли Ісус знов прийшов до Капернаума, до Нього підійшов римський сотник і, благаючи про допомогу, мовив: «Мій слуга лежить удома немічний, страждаючи від непосильного болю».

⁷Тоді Ісус пообіцяв йому: «Я прийду, щоб зцілити його».

⁸У відповідь сотник сказав: «Господи! Я недостойний, щоб Ти заходив до моєї оселі, але лише накажи, й слуга мій одужає. ⁹Я знаю це, бо я сам людина підвладна, та маю солдатів, підвладних мені. Коли я кажу одному з них: „Йди геть!“ — то він іде. Кажу іншому: „Йди сюди!“ — і він приходить. Скажу слугі своєму: „Зроби це!“ — і він виконує».

¹⁰Почувши це, Ісус був дуже вражений й сказав тим людям, котрі слідували за Ним: «Істинно кажу вам, такої великої віри Я ні в кого не зустрічав — навіть у людей Ізраїлю. ¹¹Кажу вам більше того: багато хто прийдуть зі сходу та заходу й будуть їсти разом з Авраамом, Ісааком та Яковом у Царстві Божому. ¹²Справжні ж спадкоємці Царства будуть вигнані геть у темряву, де буде плач людський та скрегіт зубів від болю». ¹³По тому Ісус мовив до сотника: «Йди собі! Твій слуга одужає і станеться це так, як ти у те повірив». І слуга сотника відразу ж одужав.

Зцілення багатьох (Мр. 1:29–34; Лк. 4:38–41)

¹⁴Коли Ісус прийшов до хати Петра, то побачив його тещу, яка лежала в лихоманці. ¹⁵І торкнувся Він її руки, й лихоманка залишила жінку. Та підвелася й почала прислужувати Йому.

^{16–17}Коли настав вечір, до Нього привели багатьох одержимих нечистим, й Ісус вигнав злих духів словом, та зцілив усіх хворих, щоб збулося сказане через пророка Ісаю:

«Він забрав усі наші хвороби

святикеник вирішував, зцілилася людина від хвороби чи ні.

й поніс наші недуги». *Ісаїя 53:4*

Хто може бути Ісусовим учнем (Лк. 9:57–62)

¹⁸Побачивши натовп, Ісус наказав Своїм учням переплисти на інший берег озера. ¹⁹Тоді один із законників, підійшовши до Нього, мовив: «Учителю, я піду за Тобою, хоч куди б Ти йшов».

²⁰Ісус відповів на те: «Лисиці мають нори, а птахи небесні — гнізда, але Син Людський не має місця, де Він зможе відпочити».

²¹Інший учень сказав Йому: «Господи, дозволь мені спершу піти та поховати мого батька». ²²Однак Ісус відповів: «Йди за Мною, нехай мертві самі ховають своїх померлих».

Ісус вгамовує бурю (Мр. 4:35–41; Лк. 8:22–25)

²³Ісус сів у човен, а за Ним й усі Його учні. ²⁴Після того, як вони відпливли від берега, налетів штормовий вітер, та такий дужий, що хвилі почали заливати човен, але Ісус спав. ²⁵Тоді учні розбудили Його й кажуть: «Господи! Порятуй нас, ми гинемо!» ²⁶Ісус сказав їм: «Чого ви злякалися, маловіри?» Тоді Він встав і наказав вітру й хвилям вгамуватися, і на озері запала тиша.

²⁷Всі учні були здивовані й спитали: «Хто ж це Такий, що навіть вітер й води підкоряються Йому?»

Ісус зціляє двох біснуватих (Мр. 5:1–20; Лк. 8:26–39)

²⁸Коли Ісус переплив на протилежний берег озера до землі Гадаринської¹, двоє одержимих нечистими духами вийшли до Нього з-за гробниці. Вони були такі люті, що ніхто не наважувався ходити тією дорогою. ²⁹Вони кричали: «Що Тобі треба від нас, Сину Божий? Чи прийшов Ти сюди, щоб мучити нас іще до призначеного часу?» ³⁰Неподалик паслося велике стадо свиней. ³¹І демони почали благати Його: «Якщо Ти маєш намір вигнати нас із цих людей, то пошли нас у свиней, аби ми могли

¹ **8:28 до землі Гадаринської** У деяких дrevньогрецьких рукописах — «до землі Гергесинської» або «Гарасинської». Ця земля знаходилася на південному сході від Галілеї.

вселитися в них». ³²Ісус їм відповів: «Ідіть!» Тож демони повиходили з людей і вселилися в свиней. Тоді все стадо кинулося з крутого берега в озеро й потонуло. ³³Коли свинопаси, які доглядали за стадом, побачили, що сталося, то побігли геть і розповіли про все по місту й околицях, а особливо про те, що сталося з біснуватими. ³⁴Тоді все місто, налякане, вийшло назустріч і, побачивши Ісуса, всі почали благодіяти Його залишити їхню землю.

Зцілення каліки (Мр. 2:1–12; Лк. 5:17–26)

9 Ісус знову сів у човен і, перепливши озеро, повернувся назад до Свого міста. ²І принесли люди до Нього паралізованого чоловіка, який лежав у ліжку. Побачивши, як сильно вони вірують, Ісус мовив до немічного: «Сину Мій, гріхи твої прощені».

³Деякі книжники почули, що сказав Ісус, та почали говорити поміж собою: «Він зневажає Бога Своїми словами!» ⁴Оскільки Ісус знав думки їхні, то сказав їм: «Чому такі недобрі думки в серцях ваших? ⁵Що легше сказати: „Твої гріхи прощені!“ чи „Вставай і ходи?“ ⁶Але Я доведу вам, що Син Людський має владу на землі прощати гріхи». І мовив Він до паралізованого: «Вставай, бери постіль свою і йди додому!»

⁷Вставши, немічний подався додому.

⁸Коли люди побачили це, то вони були приголомшені, і почали хвалити Бога за те, що Господь дав Людині таку силу.

Покликання Левія (Матвія)

(Мр. 2:13–17; Лк. 5:27–32)

⁹Коли Ісус ішов звідти, то побачив чоловіка на ім'я Матвій, який сидів у будці, збираючи податки. Ісус сказав йому: «Слідуй за Мною!» Тож Матвій встав і вирушив за Ним. ¹⁰І сталося так, що коли Ісус їв у домі Матвія, багато збирачів податків та грішників прийшло, і посідали вони за стіл разом з Ісусом і Його учнями. ¹¹Побачивши те, фарисеї почали питати Ісусових учнів: «Чому

ваш Учитель їсть за одним столом зі збирачами податків та грішниками?»

¹²Почувши це, Ісус сказав їм: «Не здоровим потрібен лікар, а хворим. ¹³Отож ідіть і поміркуюте, що означають ці слова: „Я хочу милосердя, а не пожертв“¹, бо Я прийшов, щоб покликати не праведників, а грішників до покаєння».

Про піст (Мр. 2:18–22; Лк. 5:33–39)

¹⁴Тоді учні Іоана підійшли до Ісуса й запитали Його: «Чому ми й фарисеї часто постимося, а Твої учні — ні?»

¹⁵Ісус відповів на те: «Чи бачили ви колись, щоб друзі нареченого постилися на весіллі, поки молодий ще з ними? Та прийде час, коли молодий залишить їх, тоді вони й засумують і почнуть поститися.

¹⁶До старої одежі не пришивають латки з неусадженої тканини, бо вона збіжиться й відірветься від старої тканини і діра буде ще більшою. ¹⁷Ніхто не наливає молоде вино в старі міхи, бо вони розірвуться, тож вино розіллється, а міхи зіпсуються. Навпаки, нового вина потрібні нові міхи, щоб зберегти і одне і друге».

Воскресіння дочки Яіра та зцілення хворої на

кровотечу (Мр. 5:21–43; Лк. 8:40–56)

¹⁸Поки Ісус усе це казав, до Нього прийшов голова синагоги, і впавши долиць, мовив: «Щойно померла моя донька, прийди та торкнутися рукою Своєю до неї, щоб вона ожила». ¹⁹Тоді Ісус встав і рушив за ним разом зі Своїми учнями.

²⁰У наговпі, що йшов за ними, була жінка, яка вже дванадцять років страждала від кровотечі. Вона підійшла до Ісуса ззаду й торкнулася краю Його плаща. ²¹Вона зробила так, бо сказала собі: «Якщо я торкнуся Його одягу, то одужаю». ²²Озирнувшись, Ісус побачив її і сказав: «Будь щаслива, дочко! Віра твоя зцілила тебе!» І жінка одразу одужала.

¹ 9:13 Цитата приведена з книги Ос. 6:6.

²³⁻²⁴Коли Ісус прийшов до оселі Яіра, Він побачив музиків, які грали похоронні мелодії, та приголомшених людей. Ісус сказав: «Вийдіть! Вона не померла, а просто спить». Почувши це, люди почали насміхатися з Нього. ²⁵Коли ж їх прогнали, Ісус увійшов до кімнати, взяв за руку дівчинку, й вона встала. ²⁶Чутки про це розійшлися по всій тій країні.

Ісус зціляє інших

²⁷Коли Ісус подався звідти, двоє сліпців ішли слідом за Ним і кричали: «Сину Давидів, змилуйся над нами!» ²⁸І коли Він увійшов у дім, сліпці наблизилися до Нього. Тоді Ісус мовив до них: «Чи вірите ви в те, що Я знову зможу зробити вас зрячими?» Ті відповіли: «Так, Господи». ²⁹Ісус торкнувся їхніх очей і сказав: «Оскільки вірите, що Я зможу зробити вас зрячими, то ж так тому і бути». ³⁰І зір повернувся до них. Та Ісус суворо застеріг їх, кажучи: «Нехай же ніхто про це не дізнається». ³¹Але коли вони пішли, то рознесли чутку про це по всіх усядах.

Ісус викинує німого

³²В той час, коли вони виходили, до Ісуса привели німого чоловіка, одержимого нечистим духом. ³³Тільки-но Ісус вигнав біса з нього, як німий почав говорити. Люди в натовпі здивувалися, мовивши: «Нічого подібного ще не траплялося в Ізраїлі». ³⁴Та фарисеї казали: «Він виганяє нечистих владою володаря демонів!»

Ісус співчуває людям

³⁵Ісус ходив усіма містами та селами, навчаючи в синагогах, проповідуючи Євангелію про Царство Боже, викинувши всі хвороби та недуги. ³⁶Коли Він бачив натовпи людей, співчуття до них приймало Його, бо були вони знесилені й безпорадні, наче вівці без пастуха. ³⁷Тоді Ісус сказав Своєю учням: «Жнива великі, та мало робітників. ³⁸Отже, моліться Господу, власникові врожаю, щоб послав робітників на Свої жнива».

Ісус вираджає Своїх апостолів

(Мр. 3:13–19; 6:7–13; Лк. 6:12–16; 9:1–6)

10 ¹Ісус покликав дванадцять апостолів, Своїх учнів, і наділив їх владою виганяти нечистих духів та зціляти від різних недугів та хвороб. ²Ось імена дванадцятьох апостолів:

Симон (який звався також Петром), його брат Андрій, брати Яків і Іоан, сини Зеведеєви,

³ Пилип,

Варфоломій,

Хома,

збирач податків Матвій,

Яків, син Алфій,

Тадей,

⁴ Симон Зилот,

Юда Іскаріот, котрий пізніше зрадив Ісуса.

⁵⁻⁶Ісус вирадив цих дванадцятьох і наказав їм: «Не ходіть до поганських земель, ані до самарійського міста, а йдіть до народу ізраїльського — заблудлих овець. ⁷Йдіть і проповідуйте, кажучи: „Царство Боже наближається“. ⁸Лікуйте хворих, воскрешайте мертвих, зціляйте прокажених, виганяйте нечистих духів. Ви одержуєте цю владу даром, то й допомагайте іншим даром. ⁹⁻¹⁰Не беріть з собою ні золота, ні срібла, ні міді, ні запасної одежини чи сандалів, ані палиці. Кажу вам так, бо робітнику буде дано все, що він потребує.

¹¹І як зайдете до міста чи села, то знайдіть там достойного чоловіка й лишайтесь в нього, доки не залишите те місто. ¹²Входячи в дім, привітайте його словами: „Мир дому цьому!“ ¹³Якщо мешканці того дому гостинно привітають вас, тоді він достойний вашого миру. Якщо ж ні, то нехай ваш мир повернеться до вас. ¹⁴А якщо десь вас не приймуть або не слухатимуть вашого слова, то залишіть те місто й обтрусіть порошок з ніг ваших ¹. ¹⁵Істинно кажу вам, що навіть людям Содома і Гомор-

¹ 10:14 обтрусіть порошок з ніг ваших Попередження. Це означало, що апостоли більш не бажали говорити з тими людьми.

ри легше поведеться Судного Дня, ніж тому негостинному місту».

Ісус попереджає апостолів про переслідування

(Мр. 13:9–13; Лк. 21:12–17)

¹⁶ «Знайте ж, що Я посилаю вас, як отих ягнят до вовчої зграї. Тож будьте мудрим, мов змії, та невинними, мов голуби. ¹⁷ Стережіться людей, бо вони віддадуть вас до суду й битимуть батогами у синагогах. ¹⁸ Вас приведуть на суд правителів та царів за те, що ви Мої учні. Це дасть вам можливість свідчити про Мене перед ними та поганями. ¹⁹ Коли ж вас заарештують, не гурбуйтеся про те, що і як казати, бо на той час ви матимете що сказати. ²⁰ Пам'ятайте, що то не ви говоритимете, а Дух Отця вашого промовлятиме вашими устами.

²¹ Брат видасть брата на смерть, а батьки віддадуть дітей своїх. Діти повстануть проти батьків своїх і віддадуть їх на смерть. ²² І ненавидітимуть вас усі за те, що ви йшли за Мною, але той, хто витерпить усе до кінця, врятується. ²³ Коли вас переслідуватимуть в одному місті, то тікайте до іншого. Істинно кажу вам: ви ще не встигнете обійти всіх міст ізраїльських, як прийде Син Людський.

²⁴ Учень — не важливіший за вчителя свого, а слуга — за свого господаря. ²⁵ Ученьві потрібно радіти, коли його сприймають як вчителя, а слугі — як пана його. Якщо люди називають Мене, голову родини, Вельзевулом, то наскільки певніше є те, що вони ображатимуть і вас, і домашніх ваших!»

Бійтеся Бога, не людей (Лк. 12:2–7)

²⁶ «Тож не бійтеся людей. Немає нічого прихованого, що не відкриється, і нічого таємного, що не стане відомим. ²⁷ Те, що Я кажу вам у п'ятні¹, кажіть при світлі², а що кажу вам пошепки, проголосуйте, щоб усі почули.

²⁸ Більше не бійтеся тих, хто може вбити тіло, бо вони не можуть вбити

душу вашу. Краще бійтеся Бога, Який може знищити і душу й тіло в пеклі. ²⁹ Чи не за гріш продається пара горобців? А жоден з них не помре без відома Отця вашого! ³⁰ Господь навіть знає скільки волосся на головах ваших! ³¹ То ж не бійтеся — ви значно важливіші, ніж згряя горобців!»

Не соромтеся віри своїй (Лк. 12:8–9)

³² «Кожного, хто визнає Мене перед людьми, Я також визнаю перед Отцем Моїм Небесним. ³³ Якщо ж хто зречеться Мене перед людьми, того і Я зречусь перед Отцем Небесним».

Ісус прийшов, щоб розділити людей

(Лк. 12:51–53; 14:26–27)

³⁴ «Не думайте, що Я прийшов, щоб принести мир на землю. Не мир Я приніс, а меч. ³⁵ Я прийшов, аби підняти сина проти батька, дочку проти матері, а невістку проти свекрухи.

³⁶ Ворогами людини стануть її домашні.

Михей 7:6

³⁷ Той, хто любить батька чи матір, сина чи дочку свою більше, ніж Мене, не гідний Мене. ³⁸ Хто не бере й не несе хреста страждання свого і не йде за Мною, той не гідний Мене. ³⁹ Хто намагатиметься врятувати своє життя, загубить його, але ж хто віддасть життя за Мене, той здобуде життя істинне».

Господь благословить тих, хто щиро прийме вас

(Мр. 9:41)

⁴⁰ «Хто приймає вас, той приймає Мене, а хто приймає Мене, той приймає й Того, Хто послав Мене. ⁴¹ Хто приймає пророка тому, що то пророк — той одержить винагороду пророчу, а хто приймає праведного чоловіка тому, що то праведний, одержить винагороду праведного. ⁴² Кожний, хто допоможе чим-небудь одному з цих найменших учнів Моїх, хоч би напоївши його прохолодною водою, бо то Мій учень, істинно кажу вам — той неодмінно одержить винагороду свою».

¹ 10:27 у п'ятні Тобто у «тайні».

² 10:27 при світлі Тобто «відкрито».

Посланці від Іоана Хрестителя (Лк. 7:18–35)

11 Після того, як коли Ісус закінчив навчати дванадцятьох учнів Своїх, то подався проповідувати Боже Вчення по інших містах Галилії. ^{2–3}Іоан Хреститель, який знаходився на той час у в'язниці, почувши про діяння Христа, послав своїх учнів запитати в Нього: «Ти і є Той, Хто мав прийти, чи ми мусимо чекати на когось іншого?»

^{4–5}І мовив їм Ісус у відповідь: «Ідїть і перекажіть Іоанові все те, що ви почувли й побачили: сліпі прозрівують, каліки починають ходити, прокажені зціляються, до глухих повертається слух, мертві воскресають, а вбогим проповідується Добра Звістка. ⁶Блаженний той, хто може щиро прийняти Мене».

⁷Коли Іоанові посланці пішли, Ісус почав говорити присутнім про Іоана: «На що ви ходили дивитися в пустелі? На очерет, що вітер гойдає?» ⁸Насправді, кого ви очікували побачити? Чоловіка у вишуканому вбранні? Звичайно ж ні! Ті, хто носять пишні шати, знаходяться у царських палацах. ⁹Ну, то ж кого ви хотіли побачити? Пророка? Істинно кажу вам: Іоан — значно більше, ніж пророк! ¹⁰Це саме про Нього сказано у Святому Писанні:

„Послухай!

Я виряджаю посланця Мого поперед Тебе.

Він приготує Тобі дорогу”.

Малахія 3:1

¹¹Істинно кажу вам: серед усіх людей, народжених на світі, не було ще ніколи більшого за Іоана Хрестителя, але найменший у Царстві Божому — все ж більший за нього. ¹²З того часу, як прийшов Іоан Хреститель, і дотепер Царство Небесне страждає від шалених нападів², та ліхі люди намагаються здобути його силоміць. ¹³До приходу Іоана, всі пророки й Закон Мойсеїв провіщали про це. ¹⁴Якщо ви віруєте у те, про що говорили Закон і пророки, то Іоан — і

¹ **11:7 На очерет... гойдає** Або «На когось слабкого, як очерешина, яку гойдає вітер».

² **11:12 шалених нападів** Або «швидко поширювалося і зміцнювалося».

є Іллею, про чие пришествя пророкувалося³. ¹⁵Той, хто має вуха, нехай почує!

^{16–17}З ким можна порівняти це покоління людей? Вони, немов діти, які сидять на базарі й гукують один до одного: „Ми грали для вас на сопілці, але ж ви не танцювали.

Ми співали вам жалісних пісень, та ви не сумували”.

¹⁸Чому Я все це говорю? Тому, що коли прийшов Іоан Хреститель, який не їв як інші й не пив вина, вони казали: „Він одержимий нечистим”. ¹⁹Коли ж прийшов Син Людський, Який їсть як інші і п'є вино, вони кажуть: „Погляньте на Нього! Він ненажера та п'яниця! Він друг збирачів податків та грішників!” Та мудрість виявляється у справах».

Попередження невірющим (Лк. 10:13–15)

²⁰І почав Ісус докоряти жителям тих міст, де було здійснено найбільше з Його чудес, бо вони не розкаялися у своїх гріхах й продовжували грішити. ²¹Ісус сказав: «Горе тобі, Хоразине! Горе тобі, Вefсаїдо! Кажу так, бо якби ті численні дива, що сталися тут, трапилися у Тирі чи Сидоні, то їхні мешканці давно б вже розкаялися, одягли волосяниці й посипали голови попелом. ²²Але Я кажу вам: Судного Дня Тиру й Сидону буде легше, ніж вам!

²³А ти, Капернауме, чи будеш ти піднесений до небес? Ні, ти зійдеш у пекло! Кажу так, бо якби в Содомі здійснилися такі дива, як і сталися тут, те місто існувало б дотепер! ²⁴Але Я кажу тобі, що Судного Дня легше буде землі Содомській, ніж тобі».

Ісус обіцяє спочинок утомленим (Лк. 10:21–22)

²⁵І далі Ісус промовив: «Слаблю Тебе, Отче, Господи Неба й Землі, бо Ти приховав це від мудрих і розумних, а відкрив простим⁴. ²⁶Так, Отче, це сталося, бо дійсно, на це була воля Твоя.

²⁷Все, що Я знаю, було передано Мені Отцем Моїм. Ніхто не знає Сина, крім

³ **11:14 пророкувалося** Див.: Мал. 4:5–6.

⁴ **11:25 простим** Або «простим, як малі діти».

Отця, і Отця — крім Сина. Тільки ті, хто були обрані Сином, визнають про Отця.²⁸ Всі втомлені та обтяжені, приходьте до Мене, і Я дам вам відпочинок.²⁹ Візьміть Моє вчення¹ і навчайтеся в Мене, бо Я — лагідний й покірливий, і ви знайдете відпочинок душам своїм.³⁰ Бо вчення, що Я даю вам — легке, і тягар, що кладу на ваші плечі — неважкий».

Юдеї піддають осуду Ісуса та Його учнів

(Мр. 2:23–28; Лк. 6:1–5)

12 Тоді ж, одного суботнього дня, Ісус проходив пшеничним полем. Його учні зголодніли й почали зривати пшеничні колоски та їсти зерно.² Побачивши це, фарисеї сказали Йому: «Поглянь, чому вони збирають зерно? Хіба Закон Мойсеїв не забороняє робити це в суботу?»³ Тоді Ісус запитав їх: «Хіба не читали ви, що зробив Давид, коли він і його супутники зголодніли?»⁴ Вони ввійшли до дому Божого і з'їли священні хліби, що були готовані Богові, хоч ті підношення, за Законом, ніхто не міг їсти, крім священників.⁵ Та хіба не читали ви у Законі Мойсеевому про те, як у суботу священники в храмі порушують закон про суботу і провини не мають?⁶ Але кажу Я вам, тут щось величніше, ніж храм.

^{7–8} Якби ви розуміли, що означають слова Святого Писання: „Я хочу милосердя, а не пожертв“⁷, — то не судили б невинних, бо Син Людський — Господь і над суботою».

Зцілення сухорукого в суботу (Мр. 3:1–6; Лк. 6:6–11)

⁹ Тоді Ісус пішов звідти до синагоги.¹⁰ Там був чоловік з усохлою рукою. Деякі з євреїв уважно пильнували за Ісусом, аби мати підставу звинуватити Його в тому, що Він порушує Закон. Тож вони спитали Ісуса: «Чи дозволено Законом Мойсеевим зціляти в суботу?»³

¹¹ Та Він відповів їм: «Кожний з вас

витагне вівцю з ями, якщо вона впаде туди в суботу.¹² А людина — значно важливіша за вівцю. Отже, Закон Мойсеїв дозволяє робити добро в суботу».¹³ Тоді Ісус сказав сухорукому: «Простягни руку свою!» І той простягнув її, і вона стала знову здоровою, як і друга.¹⁴ Тоді фарисеї пішли геть й почали змовлятися проти Ісуса, щоб знайти спосіб погубити Його.

Ісус — Обраний Слуга Господній

¹⁵ Довідавшись про наміри фарисеїв, Ісус подався звідти геть. І великий натовп ішов слідом, та Він зцілював усіх недужих.¹⁶ Але ж Він попередив їх, щоб не розголошували, хто Він такий.

¹⁷ Це сталося, щоб збулося сказане пророком Ісаєю:

¹⁸ «Ось Мій слуга, Якого Я обрав;
Мій улюблений, Якого вподобав.
Я вкладу в Нього Дух Свій,
і Він проголосить справедливість
народам.

¹⁹ Він не буде сперечатися або кричати,
і ніхто не чутиме Його голосу на
вулицях.

²⁰ Він не зламає навіть тріснутої
очеретини,
не загасить тліючої свічки,
аж доки не зробить так,
щоб справедливість перемогла.

²¹ І всі народи покладатимуть на Нього
надії».

Ісаія 42:1–4

Влада Ісусова — від Бога

(Мк. 3:20–30; Лк. 11:14–23; 12:10)

²² Опісля люди привели до Ісуса німого й сліпого чоловіка, одержимого нечистим духом, і Він зцілив його. Той прозрів і почав говорити.²³ Люди в натовпі здивувалися, мовивши: «Чи Він не Син Давидів?»

²⁴ Почувши це, фарисеї сказали: «Він виганяє нечистих не інакше, як владою Вельзевула⁴, володаря демонів!»²⁵ Знаючи їхні думки, Ісус мовив: «Кожне царство, поділене міжусобною ворож-

⁴ **12:24 Вельзевула** Або «сатани». Це було одне з імен володаря демонів. Див.: також Мт. 12:27.

¹ **11:29 вчення** Або «ярмо». Див.: Дії 15:10; Гал. 5:1.

² **12:7** Цитата приведена з книги Ос. 6:6.

³ **12:10 Чи дозволено... в суботу** За єврейським Законом євреям не дозволялося нічого робити у суботу.

нечео, гине; ніякі місто чи родина, де немає миру й злагоди, не виживуть.²⁶ І якщо сатана виганяє сатану¹, то він вступає супроти самого себе. То яким же чином його царство може встояти?²⁷ І якщо це правда, що Я виганяю бісів силою Вельзевула, то чиєю силою виганяють їх ваші послідовники? Тому вони й будуть суддями вашими!²⁸ З іншого боку, якщо Я виганяю нечистих силою Духа Божого, то це є доказом того, що Царство Боже вже прийшло до вас.

²⁹Ясна річ, ніхто не зможе вдертися до хати дужого чоловіка й пограбувати його майно, якщо спершу не зв'язати господаря.³⁰ Хто не зі Мною, той проти Мене, хто не допомагає Мені збирати, той розкидає.³¹ Тому кажу Я вам, чоловік може отримати прощення всіх своїх гріхів та блюзнірств, що він мовить проти Бога, але той, хто поганить ім'я Духа Святого, не матиме прощення.³² Якщо хтось скаже слово проти Сина Людського, то це можна простити, та якщо хтось поганить ім'я Духа Святого, то цього ніколи простити не можна — ні зараз, ні у майбутньому».

Дерево впізнають по його плодах (Лк. 6:43–45)

³³«Треба мати добре дерево, щоб були добрі плоди. Та якщо у вас погане дерево, то й плоди будуть поганими, бо дерево впізнають по його плодах.

³⁴Ви — виплодки зміїні! Як можете ви говорити добрі речі, самі лишаючись злими? Бо з уст людських злітає те, чим переповнене серце.³⁵ Добра людина винесе добро зі скарбниць свого серця, а людина зла винесе зло з глибин свого серця.³⁶ Але кажу Я вам, що в Судний День люди муситимуть відповісти за кожне необачно сказане слово.³⁷ За словами своїми будете виправдані й за словами своїми будете засуджені».

Від Ісуса вимагають чуда (Мр. 8:11–12; Лк. 11:29–32)

³⁸Тоді деякі книжники й фарисеї мовили до Ісуса: «Вчителю, ми хочемо побачити знамення від Тебе».³⁹ Але Він відпо-

вів їм: «Лише лихе та невірне покоління шукає знамення, та ніякого знамення не буде здійснено, аби їм щось довести, крім знамення пророка Йони².⁴⁰ Бо так само, як Йона перебував у череві морської потвори три дні й три ночі, так і Син Людський перебуватиме в могилі три дні й три ночі.⁴¹ В Судний День люди Ниневії³ встануть проти людей, які живуть сьогодні, і визнають їх винними, бо вони, ниневійці, розкалялися у відповідь на Йонине повчання. А тут є Хтось величніший за Йону.⁴² В Судний День цариця Півдня⁴ стане проти людей цього покоління й засудить їх, бо вона сама прийшла здалеку, щоб послухати мудрості Соломонової. А тут є Хтось величніший ніж Соломон!»

Люди сповнені зла (Лк. 11:24–26)

⁴³«Коли нечистий дух виходить із людини, він блукає пустелями, шукаючи спочинку, та не знаходить його.⁴⁴ І тоді каже: „Я повернуся до своєї домівки, що полишив”. Отже, він повертається і знаходить місце своє порожнім, виметеним і прибраним.⁴⁵ Тоді він іде й приводить сімох інших духів, іще гірших за себе. Вони всі заходять і живуть там, тож тій людині стає ще гірше, ніж було спершу. Це ж саме станеться з поганими людьми, які живуть тепер».

Ісусові учні — Його родина

(Мр. 3:31–35; Лк. 8:19–21)

⁴⁶Поки Ісус отак промовляв, Його мати й брати прийшли і зупинилися надворі, бажаючи з Ним говорити.⁴⁷ Хтось сказав Ісусу: «Поглянь! Он мати й брати Твої чекають зовні і бажають поговорити з Тобою».

⁴⁸У відповідь Ісус сказав: «Хто є Моєю матір'ю і братами Моїми?»⁴⁹ Тоді Він простяг руку до Своїх учнів, кажучи:

² **12:39** Йона Пророк у часи Старого Заповіту. Після трьох днів, проведених у череві великої риби, він вийшов з неї неушкодженим, подібно тому, як і Ісус вийде із гробниці на третій день після Своєї смерті.

³ **12:41** Ниневія Місто де проповідував Йона. Див.: Йони 3.

⁴ **12:42** цариця Півдня Цариця Шиви або цариця Савська, яка подолала довгий шлях (близько 1600 км), щоб навчитися Божої мудрості у Соломона. Див.: 1 Цар. 10:1–13.

¹ **12:26** І якщо... сатану Або «І якщо сатана виганяє бісів».

«Ось вони: Моя мати і брати Мої!⁵⁰Хто виконує волю Мого Отця Небесного, той і є Моїм істинним братом, сестрою і матір'ю!»

Ісусові притчі (Мр. 4:1–9; Лк. 8:4–8)

13¹Того ж дня Ісус вийшов з дому й сів на березі озера. ²Навколо Нього зібрався величезний натовп, тому Він увійшов у човен і сів там, а люди залишилися на березі. ³Він багато чого навчав їх, розмовляючи притчами.

Він сказав: «Вийшов селянин і заходився сіяти. ⁴Коли він розкидав зерно, то деяке впало край дороги; налетіли птахи і склювали його. ⁵Інші зерна впали на кам'янистий ґрунт, де землі було мало. Вони швидко проросли, оскільки лежали неглибоко, ⁶та коли зійшло сонце, то обпекло паростки, і вони засохли, бо не мали глибокого коріння. ⁷Інші зерна впали серед теренів, що вигналися й задушили паростки. ⁸Ще інше зерно впало на добру землю й проросло, і вродило у сто, шістдесят, та тридцяті разів більше від посіяного. ⁹Той, хто має вуха, нехай почує!»

Чому Ісус навчав за допомогою притч

(Мр. 4:10–12; Лк. 8:9–10)

¹⁰Ісусові учні підійшли до Нього й запитали: «Чому Ти притчами розмовляєш з людьми?»

¹¹У відповідь Ісус мовив до них: «Тільки вам дано знати таємниці Царства Божого, а їм — не дано. ¹²Адже хто має розуміння, тому додасться ще більше, й він матиме надмірно, а хто не має, в того відніметься і той дріб'язок, що йому належить. ¹³Я говорю до них притчами, бо вони, дивлячись, не бачать, а слухаючи, не чують і не розуміють. ¹⁴В цих людях справджується пророцтво Ісаї:

„Ви, люди, будете слухати і почуєте, але не зрозумієте, будете дивитися й побачите, але не зрозумієте, що бачили.

¹⁵ Бо серце людей цих зачерствіло, майже зовсім не чують їх вуха,

позаплющували вони очі свої.

Інакше вони могли б побачити очима своїми, почути вухами своїми, зрозуміти серцем, і повернутися до Мене, тоді б Я їх зцілив”.

Ісаїя 6:9–10

¹⁶Блаженні очі ваші, бо вони бачать, а вуха — бо чують. ¹⁷Істинно кажу вам: чимало пророків і праведників хотіли б побачити те, що ви бачите, але не бачили, хотіли б почути те, що ви чуєте, але не почули».

Пояснення притчі про сіяча

(Мр. 4:13–20; Лк. 8:11–15)

¹⁸«Послухайте пояснення притчі про сіяча. ¹⁹Ось що означає зерно, що впало при дорозі. До кожного, хто чує Слово про Царство Боже та не розуміє його, приходять лукавий і віднімає посіяне у нього в серці. ²⁰Інші люди, як зерна, що впали у кам'янистий ґрунт: коли вони чують Слово, то одразу й з радістю сприймають його. ²¹Але вони не мають міцного коріння, і їх вистачає ненадовго. Коли починаються гоніння чи переслідування через Слово, вони швидко зрікаються своєї віри. ²²Зерно, що впало серед теренів — це ті, хто чують Слово, але щоденні турботи та спокуса багатства душать Слово, і воно не дає плодів¹. ²³А зерно, що впало на добру землю — це ті, хто чують і розуміють Слово. Вони приносять щедрий врожай: у сто, шістдесят і тридцяті разів більший від посіяного».

Притча про бур'ян

²⁴І розповів Ісус їм іншу притчу: «Царство Боже подібне до людини, яка посіяла добре зерно на своєму полі. ²⁵Та коли всі спали, прийшов ворог, посіяв бур'ян серед пшениці та й пішов собі. ²⁶Коли посіяне виростло й викинуло колосся, бур'ян також виріс. ²⁷Слуги господаря прийшли до нього й питають: „Пане, ти посіяв добре зерно. То чому ж бур'ян

¹ 13:22 не дає плодів Тут мається на увазі, що люди не слідуватимуть Волі Господній.

виріс серед поля?»²⁸Тоді він їм відповів: „Це ворог зробив”. Слуги кажуть йому: „Може, ми підемо й виполемо бур'ян?”²⁹ „Ні, — відповідає хазяїн, — бо ви при тому вирвете і пшеницю. ³⁰Нехай ростуть разом аж до жнив”. Тоді я скажу жінцям: „Збирайте спершу бур'ян та зв'яжуйте його в снопи, щоб спалити, а пшеницю складайте до клуні” ».

Притчі про гірчичне зерно та дріжджі

(Мр. 4:30–34; Лк. 13:18–21)

³¹Ісус розповів їм ще одну притчу: «Царство Боже подібне до гірчичного зернятка, яке чоловік посадив на своєму полі. ³²Воно є найменшою зерниною, але коли воно пускає паросток і виростає, то стає найбільшою рослиною серед усієї городини, неначе дерево — з такими розлогими гілками, що навіть птахи можуть гніздитися в її вітті».

³³Ще одну притчу розповів Ісус: «Царство Небесне подібне до дрібки дріжджів, які жінка змішує з трьома мірками борошна і залишає так, поки все тісто зійде».

^{34–35}Ісус про все говорив притчами до людей. Не було нічого, про що б Він мовив, не використовуючи притчі, щоб могло збутися сказане устами пророка:

«Я говоритиму притчами і відкрию таємне,
що було приховане із дня
створення світу». *Псалми 78:2*

Пояснення притчі про бур'ян

³⁶Тоді Ісус відпустив натовп і пішов додому. Підійшли учні до Нього й попросили: «Поясни нам притчу про бур'ян у полі».

³⁷І промовив Він у відповідь: «Той, хто сіє добре зерно, — то Син Людський. ³⁸Поле — то світ. Добре зерно — то сини Царства Божого. Бур'ян — то сини лукавого. ³⁹Ворог, хто посіяв його — диявол. Жнива — то кінець світу. Жінці — то Ангели. ⁴⁰Отже, як збирають бур'ян і спалюють його у вогні, так буде і при кінці світу. ^{41–42}Син Людський пошле Своїх Ангелів, і вони зберуть з

Його Царства всіх, хто примушує людей грішити, й тих, хто чинить зло, і повкидають їх до вогняної печі, і буде чути там волення людське і скрегіт зубів від болю. ⁴³Тоді праведники, мов сонце, засяють у Царстві Отця Свого. Хто має вуха, нехай слухає».

Притчі про скарб, перлину та невід

⁴⁴«Царство Боже подібне до скарбу, схованого у полі. Чоловік знайшов його і знову заховав. І він був такий щасливий, що пішов та й продав усе, що мав, аби придбати собі те поле.

⁴⁵Царство Небесне також нагадує купця, який розшукує гарні перли. ⁴⁶Коли він побачив дуже цінну перлину, то пішов і продав усе, що мав, і придбав її.

⁴⁷Царство Боже також подібне до закинутого в озеро невода, до якого потрапило багато різної риби. ⁴⁸Коли він заповнився, рибалки витягли його на берег, сілі й відібрали велику рибу до кошків своїх, а малу повкидали. ^{49–50}Так буде й при кінці світу. Ангели прийдуть, відділять негідних від праведників і повкидають лихих до вогняної печі. І буде чути там плач людський і скрегіт зубів від болю».

⁵¹Тоді Ісус запитав Своїх учнів: «Чи розумієте ви все це?» Вони відповіли йому: «Так, розуміємо». ⁵²І мовив Він: «Тому кожен законник, який дізнався про Царство Небесне, отримав нове знання. Він подібний до того господаря, який дістає з комори як старі, так і нові речі».

Ісус повертається до Свого рідного міста

(Мр. 6:1–6; Лк. 4:16–30)

^{53–54}Коли Ісус скінчив розповідати притчі, то вирушив звідти. Прийшовши до Свого рідного міста, Він навчав людей в синагозі, і всі дивувалися: «Звідки цей Чоловік володіє такою мудрістю та силою, що дива такі підвладні рукам Його? ⁵⁵Хіба ж Він не син тесляра? Чи ж не матір Його Марією звати, а братів — Яковом, Йосипом, Симоном і Юдою?

⁵⁶Чи не Його сестри ось тут серед нас? То звідки ж у Нього сила робити все це?» ⁵⁷Земляки не бажали сприймати Його, але Ісус мовив до них: «Немає пророка без пошани, хіба що в його рідному місті або ж у своєму домі». ⁵⁸І через їхню неввіру Він не робив там багато чудес.

Ірод думає що Іоан Хреститель повстав із мертвих

(Мр. 6:14–29; Лк. 9:7–9)

14 ¹На той час до царя Ірода, правителя Галилеї, дійшла чутка про Ісуса. ²Він сказав своїм слугам: «Я вважаю, що цей Чоловік й насправді є Іоаном Хрестителем, який повстав із мертвих і тому має таку чудодійну силу».

Смерть Іоана Хрестителя

³Ще раніше Ірод схопив Іоана, закував його в кайдани й кинув до в'язниці. І зробив він це, щоб задовольнити Іродіаду, яка була дружиною Іродового брата Пилипа, але пізніше Ірод узяв з нею шлюб.

^{4–5}Іоан попереджав Ірода: «Не годиться тобі жити з Іродіадою». Але ж Ірод не слухався Іоана, й хотів убити його, однак боявся людей, бо народ вважав Іоана пророком. ^{6–7}Та коли настав день народження Ірода, дочка Іродіади танцювала перед ним і гостями та так догодила йому, що він пообіцяв виконати будь-яке її бажання. ⁸Мати навчила її сказати: «Подай мені голову Іоана Хрестителя на тарілці». ⁹Цар дуже засмутився, але вже дав обіцянку в присутності своїх гостей, які сиділи за столом, тож наказав виконати прохання дівчини. ¹⁰Він послав людей до в'язниці, щоб ті стяли голову Іоанові.

¹¹Голову Іоана принесли на тарілці й віддали дівчині, а та віднесла її своїй матері. ¹²Почувши про це, прийшли учні Іоанові, забрали тіло його й поховали. Потім вони пішли до Ісуса й розповіли про все, що сталося.

Ісус нагодував п'ять тисяч чоловіків

(Мк. 6:30–44; Лк. 9:10–17; Ін. 6:1–14)

¹³Довідавшись про смерть Іоана, Ісус поплив на човні до безлюдного місця, щоб побути на самоті. Та коли люди дізналися, де Він, то послідували за Ним зі своїх міст. ¹⁴Коли Ісус вийшов із човна на берег і побачив великий натовп, то був сповнений жалю до цих людей і змілів хворих, яких вони привели з собою.

¹⁵Наближався вечір. Ісусові учні прийшли до Нього й сказали: «Це місце безлюдне, і вже досить пізно. Відпусти людей, щоб вони змогли піти по селах і придбати собі якоїсь їжі». ¹⁶Та Ісус відповів апостолам: «Їм не треба йти звідси. Ви нагодуйте їх!» ¹⁷Учні тоді Йому кажуть: «У нас нічого немає, крім п'яти хлібин та двох рибин». ¹⁸І мовив Ісус: «Приведіть усіх до Мене».

¹⁹Ісус звелів людям посідати на траву, тоді узяв п'ять хлібин й дві рибини, підвівши очі до неба, возніс хвалу Богові за їжу. Він розломив хліби і роздав їх Своїм учням, а вони роздали народу. ²⁰Всі поїли й наїлися, а потім учні ще зібрали дванадцять кошиків із залишками їжі. ²¹А тих, хто їли, було близько п'яти тисяч чоловіків, не рахуючи жінок та дітей.

Ісус іде по воді (Мр. 6:45–52; Ін. 6:16–21)

²²Одразу ж після цього Ісус звелів Своїм учням сісти в човен і плисти на інший берег озера, а Сам залишився, щоб відпустити людей. ²³Відпустивши народ, Він пішов на гору помолитися. Коли ж настав вечір, Ісус залишався там на самоті.

²⁴Човен відплив уже досить далеко від берега, і хвилі кидали його з боку на бік, бо вітер був зустрічний. ²⁵Десь між третьою та шостою ранку Ісус пішов до Своїх учнів, ступаючи по воді. ²⁶Коли учні побачили, що Ісус іде по воді, то жажнувшись і з переляку закричали: «Це привід!»

²⁷Тієї ж миті Ісус мовив до них: «Заспокойтеся! Це Я! Не бійтеся!» ²⁸На те Петро Йому сказав: «Господи, якщо це

Ти, звели мені підійти до Тебе по воді». ²⁹І сказав Ісус: «Іди!» Петро вийшов із човна, і пішов по воді, підійшовши до Ісуса. ³⁰Раптом відчувши сильний вітер, Петро злякався, почав тонути і закричав: «Господи, спаси мене!» ³¹Ісус одразу ж простягнув до нього руку, схопив його, мовивши: «Маловіре, чого ти засумнівався?» ³²А коли вони разом сіли в човен, то вітер вщух. ³³Усі, хто був у човні, вклонилися Ісусові, мовивши: «Ти — істинно Син Божий!»

Зцілення недужих у землі Геннісаретській

(Мр. 6:53–56)

³⁴Перегнувши озеро, Ісус та Його учні прибули до землі Геннісаретської. ^{35–36}Коли мешканці Генісарета впізнали Ісуса, вони рознесли звістку про Його прихід по всіх околицях. І привели до Нього всіх хворих, благаючи дозволити їм хоча б торкнутися краю Його одягу. І кожен, хто торкався, той одужував.

Закон Божий — важливіший від правил людських

(Мр. 7:1–23)

15 Дехто з фарисеїв та законників прийшли до Ісуса з Єрусалиму й запитали Його: ²«Чому Твої учні не дотримуються звичаїв наших предків і вживають їжу, не помивши руки?» ³У відповідь Він сказав: «А чому ви порушуєте Закон Божий заради своїх звичаїв? ⁴Адже заповів Господь: „Шануйте своїх батька й матір”¹. А також: „Хто злословить на батька чи матір, тому смерть має бути”².

^{5–6}Але ви навчаєте людей, що коли хтось скаже своїм батькові й матері: „Все, чим я можу вам допомогти, я віддам Богові” — то такий чоловік уже може не шанувати батьків своєю допомогою. Через цей ваш звичай, який ви самі встановили, ви відкидаєте заповідь Господню. ^{7–8}Правий був пророк Ісая, коли пророчив про вас, лицемірів: „Ці люди шанують Мене на словах,

¹ 15:4 Цитата приведена з книг Вих. 20:12 та Повт. Закону 5:16.

² 15:4 Цитата приведена з книги Вих. 21:17.

та їхні серця далеко від Мене.

⁹ Пошана їхня до Мене — даремна, бо вчення їхнє — то закони, придумані людьми”». *Ісая 29:13*

¹⁰Покликавши людей до Себе, Ісус сказав їм: «Слухайте мене і розумійте! ¹¹Не те оскверняє людину, що потрапляє до рота, а те, що виходить з рота, — ось що оскверняє³ її!» ¹²Тоді два учні підійшли до Ісуса й кажуть: «Чи зрозумів Ти, що фарисеї образилися на те, що Ти сказав?» ^{13–14}І відповів Ісус: «Кожна рослина, що не була посаджена Моїм Отцем Небесним, буде вирвана, то ж нехай собі йдуть. Вони сліпці й поводити сліпців. Та коли сліпий веде сліпого, то обидва впадуть до ями».

¹⁵На те Петро сказав Йому: «Поясни нам значення притчі про те, що оскверняє людину».

¹⁶Ісус мовив: «То ви ще й досі не зрозуміли? ¹⁷Невже ви не знаєте, що все, що потрапляє людині до рота, йде у шлунок, а потім з тіла до відхожого місця? ¹⁸А що виходить з уст, те йде від серця, а саме це й оскверняє людину. ¹⁹Кажу Я це, бо від серця йде все зло: лихі думки, вбивства, перелюби, розпуста, крадіжки, лихослів'я та наклепи. ²⁰Ось що оскверняє людину. А їсти, не помивши руки, — це не осквернить її».

Ісус допомагає поганській дитині (Мр. 7:24–30)

²¹Ісус пішов звідити й подався до земель Тира та Сидона. ²²І прийшла до Нього одна з місцевих жінок, ханаанка, й почала голосити: «Змилиуйся наді мною, Господи, Сину Давидів! У мене дочка біснувата, дуже страждає». ²³Та Ісус нічого їй не відповів. Тоді учні підійшли до Нього й почали просити: «Прожені її! Вона весь час іде за нами й кричить!» ²⁴У відповідь Він мовив: «Я посланий лише до заблудлих овець народу ізраїльського».

²⁵Тоді вона підійшла до Ісуса, вклонилася і сказала: «Господи, поможи мені!» ²⁶І сказав Ісус: «Не годиться за-

³ 15:11 оскверняє Тобто «робить непридатним для Бога». Також див.: Мт. 15:18.

бирати хліб у дітей і давати його собакам». ²⁷Тоді вона каже: «Це правда, Господи, але навіть собаки їдять ті крихти, що падають зі столу їхнього хазяїна». ²⁸На те Ісус відповів: «Жінко, твоя віра велика! Нехай буде те, чого ти бажаєш!» І тієї ж миті її дочка змілилася.

Ісус зцілює хворих та годує голодних

²⁹Пішовши звідти, Ісус повернувся на берег Галилейського озера, вийшов на пагорб і сів там. ³⁰Багато людей підходило до Нього, приводячи з собою кривих, сліпих, калік, глухонімих та інших хворих. Вони клали їх на землю до Його ніг, а Він зціляв усіх. ³¹Люди дивувалися, побачивши, що глухонімі розмовляють, каліки стають здорові, криві ходять, а сліпі бачать. І всі прославляли Бога Ізраїлевого.

Дивовижне нагодування чотирьох тисяч чоловіків

(Мр. 8:1–10)

³²Ісус покликав Своїх учнів і сказав їм: «Мене обирає жаль до цих людей, бо вони зі Мною вже три дні й тепер не мають що їсти. Я не хочу відпускати їх голодними, бо вони можуть ослабнути по дорозі до дому». ³³Тоді учні спитали Його: «Де ж нам узяти достатньо хліба у цьому віддаленому місці, аби нагодувати стільки людей?» ³⁴Ісус запитав їх: «Скільки у вас є хлібин?» Ті відповіли: «Сім хлібин і кілька невеликих рибин».

³⁵Ісус звелів людям посідати на землю. ³⁶Тоді Він узяв хліб і рибу, віддав Богу подяку за їжу, розломив хліб й почав роздавати його Своїм учням, аби ті нагодували народ. ³⁷Усі люди їли, поки не наїлися, а опісля учні зібрали сім кошків, повних залишків їжі. ³⁸І було тих, хто їли, чотири тисячі чоловіків, не рахуючи жінок та дітей. ³⁹Тоді Ісус відпустив людей, а Сам сів у човен й поплив до землі Магаданської.

Прихильники юдейської віри випробовують Ісуса

(Мр. 8:11–13; Лк. 12:54–56)

16 ¹Фарисеї та саддукеї підійшли до Ісуса, та, бажаючи випробувати

Його, попросили здійснити їм диво, як знамення від Господа. ²У відповідь Він мовив: «Коли сонце сідає, ви кажете: „Буде гарна погода, бо небо на заході червоне“. ³Коли сонце сходить вранці, ви кажете: „Сьогодні буде непогода, бо небо червоне й похмує“. Ви вмієте розпізнавати вигляд неба, та не вмієте розпізнавати знамення часу. ⁴Тільки лихе та невірне покоління шукає знамення, та ніякого знамення не буде здійснено, аби їм щось довести, крім знамення пророка Йона!» ¹. Тоді Ісус покинув їх і пішов геть.

Учні не розуміють Ісуса (Мр. 8:14–21)

⁵Його Ісуса переправилися на інший берег озера, але забули взяти з собою хліб. ⁶Тоді Він сказав їм: «Глядіть, остерігайтеся закваски фарисейської та саддукейської». ⁷Учні почали обговорювати це між собою, міркуючи: «Можливо, Він це сказав, бо ми забули взяти з собою хліб».

⁸Знаючи, про що вони говорять, Ісус спитав: «Маловіри, навіщо ви говорите один одному, що ви не взяли з собою хліба? ⁹Невже й досі ви нічого не зрозуміли й не пам'ятаєте ті п'ять хлібин, що нагодували п'ять тисяч ідців, і скільки кошків із залишками ви зібрали? ¹⁰Чи не пам'ятаєте ви сім хлібин, що нагодували чотири тисячі чоловік, і скільки кошків ви наповнили рештками? ¹¹Як ви не розумієте, що не про хліб Я з вами говорив? Я казав, щоб ви остерігалися закваски фарисейської та саддукейської».

¹²Тільки тоді учні зрозуміли, що Ісус застерігав їх не від хлібної закваски, а від вчення фарисейського та саддукейського.

Петро каже, що Ісус — Христос

(Мр. 8:27–30; Лк. 9:18–21)

¹³Коли Ісус прийшов до землі Кесарії Пилипової, то запитав Своїх учнів: «Що

¹ **16:4 Йона** Пророк у часи Старого Заповіту. Після трьох днів, проведених у череві великої риби, він вийшов з неї неушкодженим, подібно тому, як і Ісус виїде із гробниці на третій день після Своєї смерті.

кажуть люди — хто Я?»¹ ¹⁴Тоді вони відповіли: «Одні кажуть, що Ти — Іоан Хреститель, інші — Ілля, а дехто вважає, що Ти — Єремія або один із пророків».

¹⁵Тоді Ісус мовив учням Своїм: «А ви як думаєте, хто Я такий?»¹⁶ І відповів Йому Симон (якому Ісус дав ім'я Петро): «Ти — Христос, Син Бога Живого». ¹⁷Ісус тоді йому відповів: «Благословенний ти, Симоне, сину Йони, бо не люди тобі відкрили це, а Мій Отець Небесний». ¹⁸Я також кажу тобі, що ти — Петро², й на цьому камені Я побудую Свою церкву, і сили смерті³ не переможуть її. ¹⁹Я дам тобі ключі від Царства Божого і те, що ти засудиш на землі, буде осуджене на небі, і що буде прощене тобою на землі, на то буде й Господне прощення»⁴.

²⁰Тоді Він суворо застеріг Своїх учнів нікому не казати, що Він Христос.

Христос говорить про Свою смерть

(Мр. 8:31–9:1; Лк. 9:22–27)

²¹Відтоді Ісус почав розкривати Своїм учням, що Йому необхідно піти до Єрусалиму, і що Він має дуже страждати від рук старійшин, головних священників та законників. Він пояснив їм також, що Його мусять вбити, але на третій день Він воскресне. ²²Тоді Петро відвів Ісуса вбік і почав картати Його: «Господи, не дай Бог! Це не повинно трапитися з Тобю!»²³ Ісус обернувся до Петра і мовив: «Відступись від Мене, сатано!⁵ Ти — перешкода Мені, бо не про Боже ти думаєш, а про людське».

²⁴Тоді Ісус сказав Своїм учням: «Якщо хтось бажає йти за Мною, він мусить зректися себе⁶, узяти на себе хрест свій і рушати за Мною. ²⁵Той, хто прагне врятувати життя своє, загубить його, але ж хто віддасть життя за Мене,

врятує його. ²⁶Яка користь людині від того, що вона здобує весь світ, але зазнає пагубу душі своєї? Бо що може людина віддати, щоб викупити свою душу? Нічого!²⁷ Син Людський прийде у славі Отця Свого зі Своїми Ангелами. І тоді Він віддячить кожному за його діла. ²⁸Істинно кажу вам: дехто з присутніх тут не спізнають смерті, доки не побачать Сина Людського, Який йтиме в Царстві Своєму».

Ісус розмовляє з Мойсеєм та Іллею

(Мр. 9:2–13; Лк. 9:28–36)

17 ¹Шість днів по тому Ісус узяв Петра, Якова та його брата Іоана й вирушив з ними трьома на високу гору, щоб побути там з ними на самоті. ²І там Ісус преобразився в них на очах: Його обличчя засяяло, мов сонце, а вбрання стало сліпучо білим. ³Тоді раптом Мойсей та Ілля явилися їм і почали розмовляти з Ісусом.

⁴І, звернувшись до Христа, Петро сказав: «Господи, як добре, що ми тут! Якщо Ти хочеш, я поставлю тут три намети⁷: один для Тебе, один для Мойсея, і один для Іллі». ⁵Та поки Петро так промовляв, ясна хмара огорнула їх тінню, і з неї почувся голос: «Це Мій Улюблений Син. Слухайтеся Його!»

⁶Почувши це, учні Ісуса так злякалися, що впали долиць. ⁷Тоді Він підійшов і торкнувся їх, сказавши: «Вставайте і не бійтеся!»⁸ Та підвівши очі, учні не побачили там нікого, крім Ісуса.

⁹Коли вони сходили з гори, Ісус наказав їм: «Не кажіть нікому про те, що бачили, аж доки Син Людський не воскресне з мертвих». ¹⁰По тому Його учні спитали: «Чому книжники стверджують, ніби першим мусить прийти Ілля?»⁸ ¹¹На те Ісус їм відповів: «Це так, Ілля мусить першим прийти і все впорядкувати. ¹²Та Я кажу вам, що Ілля вже прийшов, але люди не впізнали його і вчинили з ним усе те погане, що хотіли.

⁷ **17:4 намети** Це те ж саме слово, що вживається у словосполученні «святій намет». Можливо, що ці намети були для поклоніння Богу.

⁸ **17:10 мусить прийти Ілля** Див.: Мал. 4:5–6.

¹ **16:13 що... хто Я** Або «Ким вони вважають Сина Людського?»

² **16:18 Петро** Ім'я Петро означає «камінь».

³ **16:18 сили смерті** Буквально «пекельні ворота».

⁴ **16:19 те... прощення** Або «зв'яжеш на землі, буде зв'язано на небі, а що відпустиш на землі, буде відпущене на небі».

⁵ **16:23 сатана** У цьому випадку, це слово використовується у значенні «ворог». Ісус має на увазі, що Петро говорить подібно дияволу.

⁶ **16:24 зректися себе** Або «зректися себе та своїх бажань».

Син Людський так само має страждати від них». ¹³Тоді Його учні зрозуміли, що Він каже про Іоана Хрестителя.

Ісус зціляє хлопчика, одержимого нечистим духом

(Мр. 9:14–29; Лк. 9:37–43)

^{14–15}Наступного дня, Ісус та Його учні повернулися до народу, та один чоловік, підійшовши до Нього, впав перед Ним на коліна і мовив: «Господи, змилуйся над сином моїм! Він хворий на епілепсію, дуже страждає і часто кидається в огонь або воду. ¹⁶Я привів його до учнів Твоїх, але вони не змогли зцілити його».

¹⁷І мовив Ісус у відповідь: «О невірний і заблудлий роде! Скільки ж ще часу Мені бути з вами? Скільки Мені вас терпіти? Приведіть хлопчика до Мене!»

¹⁸Ісус заговорив суворо до демона й наказав вийти з хлопця, той вийшов, і хлопець тут же зцілювався. ¹⁹Учні Ісуса підійшли до Нього, коли Він був на самоті, й запитали: «Чому ми не змогли вигнати нечистого?» ²⁰Та Він відповів їм, мовивши: «Тому що у вас мало віри. Істинно кажу вам: якби ваша віра була завбільшки з гірчичне зернятко, ви могли б звеліти цій горі: „Пересунься звідси туди” — і вона б пересунулася. Тоді для вас нічого б не було неможливого». ²¹[«Цей рід (злий дух) можна вигнати лише молитвою і постом»] ¹.

Ісус говорить про Свою смерть

(Мр. 9:30–32; Лк. 9:43–45)

^{22–23}Коли вони всі разом прийшли до Галилеї, Ісус мовив: «Сина Людського буде віддано до рук людей, які вб'ють Його, але на третій день Він воскресне з мертвих». Почувши це, учні Його дуже зажурилися.

Ісус проповідує про сплачення податків

²⁴Коли Ісус і Його учні прибули в Капернаум, до Петра підійшли збирачі храмового податку й запитали: «Чи сплачує твій Учитель дводрахмовий податок ² на

¹ 17:21 Цей вірш міститься у деяких древньогрецьких текстах.

² 17:24 дводрахмовий податок Податок, який кожен юдей повинен був сплачувати щороку.

храм?» ²⁵Той відповів: «Так» — і ввійшов до хати. Перш, ніж Петро встиг щось говорити, Ісус запитав його: «Як на твою думку, Симоне, з кого беруть данину й податок царі — зі своїх дітей чи з чужих?»

²⁶Петро відповів: «Вони збирають з чужих». Ісус тоді йому: «Отже, їхні діти вільні від податку. ²⁷Та щоб їх не драгувати, піди до озера й закинь вудку. Розкрий рота рибині, яку першу зловиш, і знайдеш там чотиридрахмову монету. Візьми її та й віддай за Мене й за себе».

Хто є найвеличніший у Царстві Небеснім

(Мр. 9:33–37; Лк. 9:46–48)

18 ¹Саме тоді учні підійшли до Ісуса і спитали: «Хто є найвеличнішим у Царстві Божому?» ^{2–3}Тоді Він покликав до Себе дитину, поставив перед ними й мовив: «Істинно кажу вам, поки ви не змінитесь і не станете мов діти серцем своїм, то ніколи не ввійдете до Царства Небесного. ⁴Отже, хто буде покірливим, подібно до цієї малої дитини, той стане найвеличнішим у Царстві Небеснім. ⁵Хто приймає таку малу дитину в ім'я Моє, той приймає і Мене».

Ісусові застороги проти гріха

(Мр. 9:42–48; Лк. 17:1–2)

⁶«Та якщо хтось введе в гріх одного з малих оцих, які вірують в Мене, то краще було б для нього, щоб почепили йому на шию жорно і втопили в глибокому морі. ⁷Горе світу цьому від каменів спотикання ³, бо вони завжди існуватимуть, та горе тому, через кого вони з'являються. ⁸Якщо рука твоя чи нога примушує тебе на гріх, відігни її і викинь геть. Краще ввійти у вічне життя калікою, ніж мати обидві руки та ноги, та потрапити у пекло незгасне. ⁹Якщо твоє око спричиняє спотикання, виколи його та викинь геть, бо краще ввійти у вічне життя з одним оком, ніж, маючи обидва, бути кинутим до пекельного вогню».

³ 18:7 від каменів спотикання Або «спотикання від гріха».

Притча про заблудлу вівцю (Лк. 15:3–7)

¹⁰ «Глядіть, не ставтеся зверхньо до жодного з цих малих дітей, бо кажу Я вам, що їхні Ангели-охоронці на Небі завжди перебувають із Батьком Моїм Небесним. ¹¹[Бо Син Людський прийшов, щоб врятувати загублених]¹.

¹² Як ви думаєте, коли хтось із вас має сто овець, і одна з них заблукає, то чи не залишить він оті дев'яносто дев'ять на схилі гори й чи не піде шукати її? ¹³ Істинно кажу вам: коли він знайде її, то буде їй радий більше, ніж тим дев'яноста дев'ятьом, що не заблукали. ¹⁴ Так само й Отець ваш Небесний не хоче, щоб хтось із малих отих дітей заблукав».

Як ставитися до гріхів брата свого (Лк. 17:3)

¹⁵ «Якщо брат твій має гріх проти тебе², іди й покажи йому помилку наодинці. Якщо він тебе послухає, то ти повернув собі брата. ¹⁶ Якщо ж ні, то візьми ще одного або двох свідків із собою, щоб кожне зауваження було підтвержене устами ще двох або трьох свідків³. ¹⁷ Якщо ж він відмовиться вислухати, розкажи про все церкві. Якщо ж він і церкву не послухає, то стався до нього як до безбожника чи збирача податків.

¹⁸ Істинно кажу вам: коли ви судитиме на землі, те буде судом Божим, а коли ви обіцятиме прощення тут на землі, то буде прощення від Господа⁴. ^{19–20} І ще істинно кажу вам: якщо двоє з вас тут на землі погодяться про щось і помолитимуться про це, хоч би що то було, воно буде здійснене для них Отцем Моїм Небесним. Бо там, де двоє чи троє збираються разом в ім'я Мое, Я теж буду серед них».

Прощення братових гріхів

²¹ Тоді Петро підійшов до Ісуса й сказав: «Господи, скільки разів я маю проща-

¹ 18:11 Цей вірш наводиться у деяких древньогрецьких рукописах.

² 18:15 проти тебе У деяких древньогрецьких текстах цих слів немає.

³ 18:16 Якщо ж... свідків Див.: Повт. Закону 19:15.

⁴ 18:18 коли... від Господа Буквально «що поєднає на землі, буде поєднане й на небі, а що відпустите на землі, буде відпущене й на небі».

ти свого брата⁵, коли він грішить проти мене, може, сім разів?» ²² Ісус йому відповів: «Кажу тобі, що не лише сім разів. Ти мусиш прощати його навіть коли він согрішить проти тебе сімдесят сім разів!⁶

²³ Отже, Царство Небесне подібне до царя, який вирішив упорядкувати рахунки зі своїми слугами. ²⁴ І як тільки він почав це робити, привели до нього боржника, який був винен десять тисяч талантів. ²⁵ Оскільки той не мав, чим сплатити борг, цар наказав продати його разом з жінкою, дітьми та майном, що той мав, аби повернути гроші. ²⁶ Тоді слуга впав на коліна і почав благати: „Зажди трохи і, клянуся, я поверну все!“ ²⁷ І змілосердився цар, простив той борг і відпустив його.

²⁸ Коли слуга пішов, то знайшов одного зі своїх побратимів, який був винен йому сто динарів, схопив того за горло і сказав: „Поверни все, що винен мені!“ ²⁹ Той упав на коліна і почав благати: „Зажди трохи, і я поверну все!“ ³⁰ Але перший слуга відмовив, пішов і кинув його за ґрати на весь час, аж доки не сплатить борг.

³¹ Коли інші слуги побачили, що сталося, то дуже обурились і пішли розповіли про все хазяїну. ³² Цар покликав того слугу й мовив до нього: „Ти — негідний рабе! Я простив тобі весь твій борг, бо ти благав мене!“ ³³ То хіба ти не мусив так само виявити милосердя до свого побратима, як я це зробив?“ ³⁴ І, розгнівавшись, він звелів покарати слугу і тримати у в'язниці, аж доки той не сплатить усе вповні. ³⁵ Ось як Мій Отець Небесний учинить з вами, якщо кожен з вас від усього серця не простить брата чи сестру свою».

Повчання Ісуса про розлучення (Мр. 10:1–12)

19 ¹ Скінчивши Свою розповідь, Ісус покинув Галілею і попрямував до землі юдейської по той бік Йордану. ² Та

⁵ 18:21 свого брата Або «когось».

⁶ 18:22 сімдесят сім разів Або «сімдесят по сім разів», дуже велике число. Це означало, що прощення має бути безмежним.

великий натовп ішов слідом за Ним, і Він зціляв усіх недужих.³ Підійшли до Ісуса кілька фарисеїв і, випробовуючи, запитали Його: «Чи дозволено чоловікові розлучитися з дружиною своєю байдуже з якої причини?»

⁴⁻⁵ Ісус відповів: «Хіба не читали ви у Святому Писанні, що від самого початку створення світу Господь „створив людей чоловіком і жінкою»¹. І мовив Господь: «Чоловік покине батька й матір своїх, з'єднається з дружиною своєю, і стануть вони єдиною людиною»². «Отже, більше не буде їх двоє, а буде одна плоть, і нехай ніхто не роз'єднає тих, кого Бог з'єднав разом».

⁷ Вони запитали: «Чому ж тоді Мойсей заповів, що чоловік може розлучитися з жінкою, давши їй розвідного листа?»³ ⁸ Ісус на те відповів: «Мойсей дозволив вам розлучитися з жінкою через упертість сердець ваших, а спочатку цього не було. ⁹ Кажу вам, що якщо чоловік розлучається зі своєю дружиною не через її розпусту й одружується з іншою жінкою, то він чинить перелюб». ¹⁰ Тоді Його учні мовили до Нього: «Якщо такі справи, то й зовсім не варто одружуватися».

¹¹ На те Ісус відповів: «Не кожен може сприйняти це вчення, а лише ті, кому було Богом дано. ¹² Бувають такі чоловіки, які народилися скопцями⁴, а ще бувають такі, яких люди зробили скопцями, та є ще й такі, котрі вирішили не одружуватися заради Царства Божого. Той, хто може сприйняти це вчення, нехай сприймає його!»

Ісус благословляє дітей (Мр. 10:13–16; Лк. 18:15–17)

¹³ Тоді люди привели до Ісуса малих дітей, аби Він, поклавши на них руки, благословив їх і помолвився за них. Коли Його учні побачили це, вони почали дорікати їм. ¹⁴ Ісус сказав: «Пустіть дітей до Мене і не зупиняйте їх, бо Царство Небесне належить таким, як вони».

¹ 19:4–5 Цитата приведена з книги Бут. 1:27; 5:2.

² 19:4–5 Цитата приведена з книги Бут. 2:24.

³ 19:7 розвідного листа Див.: Повт. Закону 24:1.

⁴ 19:12 скопцями Або «євнухами». Див.: «євнух».

¹⁵ Ісус поклав на дітей руки, і благословивши їх, пішов звідти.

Ісус розмовляє з багатим юнаком

(Мр. 10:17–31; Лк. 18:18–30)

¹⁶ Один чоловік підійшов до Ісуса і запитав Його: «Вчителю, що доброго мушу я зробити, аби успадкувати вічне життя?» ¹⁷ На те Ісус мовив: «Чому ти Мене питаєш, що є добре? Ніхто не є добрим, крім Самого Бога. Але, якщо хочеш мати вічне життя, виконуй заповіді». ^{18–19} Тоді чоловік спитав: «Які заповіді?» На те Ісус відповів: «Не вбивай, не чини перелюбу, не кради, не бреш, шануй батька й матір своїх⁵, люби ближнього⁶ свого, як себе самого»⁷.

²⁰ І мовив чоловік до Нього: «Я завжди виконував усі ці заповіді. Чого мені ще бракує?» ²¹ Тоді Ісус мовив: «Якщо хочеш бути досконалим, іди й продай все, що маєш, а що вторгуєш, роздай бідним, й матимеш ти багатство на Небі. Тоді прихось і слідуй за Мною».

²² Та коли чоловік це почув, то глибоко засмутився, бо був він дуже багатий.

²³ Ісус звернувся до Своїх учнів: «Істинно кажу вам: тяжко буде багатому ввійти в Царство Боже! ²⁴ Ще кажу вам: легше верблюдові пройти крізь голчане вушко, ніж багатому ввійти в Царство Боже».

²⁵ Почувши це, учні Ісуса дуже здивувалися й запитали Його: «То хто ж тоді може бути спасений?»

²⁶ Подивившись на них, Ісус відповів: «Це неможливо для людей, але не для Бога, бо для Нього немає нічого неможливого».

²⁷ Тоді Петро промовив до Нього: «Поглянь! Ми залишили все й пішли за Тобою! То що ми с того матимемо?»

²⁸ Тоді Ісус сказав: «Істинно кажу вам: коли настане новий світ, Син Люд-

⁵ 19:18–19 Цитата приведена з книг Вих. 20:12–16 та Повт. Закону 5:16–20.

⁶ 19:18–19 ближнього Або «інших». Див.: Лк. 10:25–37, де Ісус говорить, що це стосується усіх, хто потребує допомоги.

⁷ 19:18–19 Цитата приведена з книги Лев. 19:18.

ський зійде на престол слави Своєї, і ви, хто за Мною йшли, також сидітимете на дванадцятьох престолах, щоб судити дванадцять племен ізраїльських.²⁹ Кожний, хто залишив хату свою, братів, сестер, батька, матір, дітей або господарство своє заради імені Мого, одержить у сто разів більше, ніж залишив, а також успадкує вічне життя.³⁰ Багато з тих, хто сьогодні перші, стануть останніми, а останні — першими».

Притча про робітників

20¹ «Царство Боже подібне до господаря, який рано-вранці вийшов, щоб найняти робітників на свій виноградник.² Домовившись про платню (по динару за день), він відіслав робітників до винограднику.³ Годині о дев'ятій ранку господар вийшов з дому і, проходячи повз ринок, помітив кількох чоловіків, які стояли без діла.⁴ Хазяїн сказав їм: „Ви також ідіть працювати до мого винограднику, і платня буде по справедливості”.⁵ І ті пішли. Він ще й ще раз виходив з дому — десь опівдні, а потім о третій годині дня, — і робив так само.

⁶ О п'ятій пополудні господар знову вийшов і пішов туди. Побачивши кількох чоловіків, спитав їх: „Чому ви стоїте тут цілий день без діла?”⁷ Вони йому відповіли: „Бо ніхто нас не найняв”. Він їм каже: „Ви також ідіть працювати до мого винограднику”.⁸ Ввечері господар мовив до свого управителя: „Поклич робітників і заплати їм, спочатку останнім і так до перших”.⁹ Отже, всі найняті о п'ятій прийшли і одержали по динару.¹⁰ Коли ж перші підійшли, то думали, що одержать більше, але теж одержали по динару кожний.^{11–12} Одержавши платню, вони почали дорікати, кажучи: „Ці останні працювали лише годину, а ти зрівняв їх з нами. Ми ж працювали весь день і весь день зносили втому і спеку”.

¹³ І відповів одному з них власник виноградника: „Друже, я не ображаю тебе. Хіба ти не погодився працювати за один динар?”¹⁴ Візьми своє і йди до-

дому. Я ж хочу дати цьому останньому стільки, скільки й тобі.¹⁵ Чи я не можу робити так, як вважаю за потрібне, з тим, що належить мені? Може, ти задриш, що я щедрий?”¹⁶ Отак і в Царстві Небесному — останні будуть першими, а перші — останніми».

Ісус говорить про Свою смерть і воскресіння

(Мр. 10:32–34; Лк. 18:31–34)

¹⁷ Дорогою до Єрусалиму Ісус покликав Своїх учнів і наодинці мовив до них:¹⁸ «Ми йдемо до Єрусалиму. Там Сина Людського буде віддано до рук головних священників та книжників. Вони засудять Його на смерть¹⁹ і віддадуть поганам. Ті збиткуватимуться з Нього, битимуть Його батогами, а потім розпнуть на хресті, але на третій день Він воскресне з мертвих».

Прохання матері Якова та Іоана (Мр. 10:35–45)

²⁰ Мати братів Зеведеєвих підійшла до Ісуса зі своїми синами. Вона вклонилася Йому і звернулася з проханням.

²¹ Та Христос спитав: «Чого ти бажаєш?» А та відповіла: «Обіцяй мені, що мої два сини сядуть поруч з Тобою у Царстві Твоєму: один по праву руку від Тебе, а другий — по ліву».

²² Тоді Ісус сказав: «Ви не розумієте, про що просите! Чи зможете ви випити чашу¹ страждань, яку Я випити маю?» Вони відповіли: «Так, ми зможемо».

²³ Тоді Ісус сказав їй синам: «Істинно кажу вам, ви вип'єте з чаші, яку Я питиму, але кому сидіти від Мене праворуч чи ліворуч — те не Мені вирішувати. Ці місця приготовані для тих, кого назве Отець Мій».

²⁴ Почувши це, інші десять учнів розгнівалися на двох братів.²⁵ Тоді Ісус покликав їх до Себе і сказав: «Ви знаєте, що погани обирають правителів, які люблять показувати владу свою над людьми, а їхні намісники гноблять народ.^{26–27} Але ж не так має бути між

¹ **20:22 випити чашу** Символ страждань. Ісус використовує метафору «пити з чаші», в значенні «прийняти страждання», які Йому необхідно буде пройти. Також див.: Мт. 20:23.

вами: хто хоче бути великим хай стане слугою для вас; хто хоче стати першим серед вас, хай буде рабом для всіх.²⁸ Так само і Син Людський прийшов не для того, щоб Йому служили, а щоб Самому служити іншим й віддати життя Своє як викуп за багатьох».

Зцілення сліпих (Мр. 10:46–52; Лк. 18:35–43)

²⁹Коли Ісус, в супроводі Своїх учнів, йшов з Єрихона, великий натовп слідував за ними.³⁰ Край дороги сиділи два сліпці, і почувши, що Ісус проходить повз них, загукали: «Господи, Сину Давидів, змилуйся над нами!»³¹ Люди почали докоряти їм, щоб ті замовкли, але вони гукали ще голосніше: «Господи, Сину Давидів, змилуйся над нами!»

³²Тоді Ісус зупинився й мовив до них: «Що ви хочете, щоб Я зробив для вас?»³³ І ті відповіли: «Господи, ми хочемо знову бачити». ³⁴Ісус змилувався і торкнувся їхніх очей. Тієї ж миті вони прозріли й пішли за Ним.

Ісус в'їжджає до Єрусалиму як Цар

(Мр. 11:1–11; Лк. 19:28–38; Ін. 12:12–19)

21^{1–2}Коли Ісус і Його учні наблизилися до Єрусалиму, вони зупинилися у місті Ветфагія, що біля Оливної гори. Тоді Він відслав двох Своїх учнів з такими словами: «Ідіть у це місто, що перед вами. Тільки-но ви вийдете туди, то одразу ж знайдете там припнуту ослицю з віслючком. Відв'яжіть їй і приведіть до Мене.³ А якщо хтось запитає вас: „Для чого ви відв'язуєте його?“ — то ви мусите відповісти: „Віслючок потрібен Господу, але Він незабаром пришле його сюди”». ⁴Сталося так, щоб збулося сказане пророком:

⁵ «Перекажіть дочці Сіона!

„Поглянь! Твій Цар іде до тебе!

Він покірливий іде верхи на ослиці, так, на віслючку, народженому від в'ючної тварини”». *Захарія 9:9*

⁶Тож учні пішли і зробили, як Він велів. ⁷Вони привели ослицю з віслюч-

¹ **21:5 дочці Сіона** Або «народу Сіонському», тобто «Єрусалиму». Див.: «Сіон».

ком, поклали на них свій одяг, а Ісус сів верхи. ⁸Багато людей стелили на дорозі свій одяг, а інші — зелене віття, зрізане з дерев. ⁹Люди в натовпі, які йшли попереду й позаду Нього, вигукували:

«Осанна² синові Давида!

Благословенний Той,

Хто приходить в ім'я Господнє!

Псалми 118:25–26

Осанна Богу на Небі!»

¹⁰Коли Ісус увійшов до Єрусалиму, все місто заворушилося, всі розпитували: «Хто це такий?» ¹¹А з натовпу відповідали: «Це Ісус, пророк із Назарета, що в Галилеї».

Ісус у храмі (Мр. 11:15–19; Лк. 19:45–48; Ін. 2:13–22)

¹²Зайшовши у двір храму, Ісус почав виганяти звідти усіх, хто щось там продав або купував. Він перевертав столи мінял та лави тих, хто продавав голубів. ¹³Ісус говорив їм: «У Святому Писанні сказано: „Мій храм буде домом молитви³, а ви перетворили його на розбійницьке кубло!”»⁴

¹⁴І підійшли до Нього у дворі храму сліпі й криві, й Ісус зцілив їх. ¹⁵Коли голівні священики та книжники побачили дива, здійснені Ним, і дітей, які вигукували: «Хвала Тобі, Сину Давидів!» — то сильно розлютилися й сказали Йому: ¹⁶«Ти чуєш, що ці діти гукають?» Ісус відповів їм: «Так, Я чую. Хіба не читали ви:

„В уста дітей та немовлят Ти вклав слова похвали?”»⁵

¹⁷Тоді Він покинув їх і пішов з Єрусалиму до Віфанії і там заночував.

Ісус говорить про силу віри (Мр. 11:12–14, 20–24)

¹⁸Рано-вранці, повертаючись до Єрусалиму, Ісус дуже зголоднів. ¹⁹Побачивши фігове дерево край дороги, Він

² **21:9 Осанна** Гебрейське слово, яке вживалося, коли люди молили Господа про допомогу. Можливо, у цьому випадку, воно несе значення поваги та пошани Господу або Його Месії.

³ **21:13** Цитата приведена з книги Іс. 56:7.

⁴ **21:13** Цитата приведена з книги Єр. 7:11.

⁵ **21:16** Цитата приведена з книги Пс. 8:2 (Грецькі манускрипти).

підійшов до нього, але не знайшов на ньому нічого, крім самого листа. Тоді ж Ісус мовив до нього: «Нехай же повік більше не буде плодів на тобі!» І дерево враз всохло.

²⁰Побачивши це, учні здивувалися й запитали: «Як могло дерево вмить всохнути?» ²¹Ісус відповів: «Істинно кажу вам: коли матимете ви віру і не сумніватиметесь, що збудеться те, чого ви просите, то зможете не лише зробити те, що Я з цим деревом, але й якщо скажете цій горі: „Зруш з місця і впади в море“ — то й те неодмінно збудеться. ²²Якщо ви вірите, то отримаєте усе, що проситимете в молитві».

Звідки влада в Ісуса (Мр. 11:27–33; Лк. 20:1–8)

²³Коли Ісус прийшов до двору храму й почав навчати людей, головні священники й старійшини підійшли до Нього й запитали: «Скажи нам, чиєю владою Ти все це робиш? Хто дав Тобі владу таку?» ²⁴У відповідь Ісус сказав: «Я також хочу поставити вам запитання, і якщо ви дасте Мені відповідь, тоді й Я скажу вам, чиєю владою Я все це роблю. ²⁵Скажіть Мені: Іоанове хрещення прийшло від Господа чи від людей?»

Головні священники та юдейські лідери почали радитися поміж собою, що відповісти, міркуючи: «Якщо ми скажемо, що воно від Господа, то Він спитає: „Чому ж тоді ви не повірили Іоану?“ ²⁶А якщо скажемо, що воно від людей, то народ розгнівається на нас. (Вони були людьми, адже народ вважав, що Іоан був справді пророком)». ²⁷Тож вони відповіли Ісусові: «Ми не знаємо, звідки прийшло Іоанове хрещення». Тоді Ісус мовив до них: «Отож і Я вам не скажу, чиєю владою Я все це роблю».

Притча про двох синів

²⁸«От як ви вважаєте: один чоловік мав двох синів. Підійшов він до старшого, та й каже: „Сину, йди сьогодні працювати у винограднику“. ²⁹А той йому у відповідь: „Не хочу“. Але потім передумав і пішов. ³⁰Тоді підійшов батько до іншого

сина та й попросив те ж саме. Той каже: „Добре, я піду“ — але не пішов. ³¹Котрий з них зробив те, що батько хотів?» Ісусові відповіли: «Старший син». Тоді Він мовив: «Істинно кажу вам: збирачі податків та повії потраплять до Царства Божого поперед вас. ³²Кажу так, бо Іоан Хреститель прийшов праведним шляхом, та ви йому тоді не повірили, а збирачі податків та повії повірили! Ви ж, навіть побачивши це, все одно не розкалялися й не повірили йому».

Бог посилає Свого Сина (Мр. 12:1–12; Лк. 20:9–19)

³³«Послухайте ще одну притчу. Був собі один чоловік, який посадив виноградник. Навколо нього поставив огорожу, викопав яму для чавильні й звів башту. Потім здав виноградник в оренду та й поїхав собі мандрувати. ³⁴Як настала пора, він послав слуг до виноградарів по свою частину врожаю. ³⁵Але орендарі схопили їх: одного побили, другого вбили, а ще одного закидали камінням. ³⁶Ще раз господар послав слуг своїх, та вже більше ніж уперше, але й з тими вчинили так само. ³⁷Нарешті послав він до них свого сина, міркуючи: „Вони неодмінно поважатимуть сина мого!“ ³⁸Та побачивши господаревого сина, орендарі сказали одне одному: „Це — спадкоємець! Давайте вб'ємо його, то й спадщина буде наша!“ ³⁹Тож вони схопили сина господаря, викинули його з виноградника і вбили.

⁴⁰Коли власник виноградника приїде туди, що йому зробити з тими орендарями?» ⁴¹Тоді головні священники й старійшини відповіли Ісусові: «Він, неодмінно, вб'є тих злих людей, а виноградник здасть іншим орендарям, які сплатять його частку, коли настане час збирати врожай».

⁴²На те Ісус сказав: «Хіба не читали ви у Святому Писанні:

„Той камінь, що будівельники відкинули, став нарижним каменем. Так Господь зробив, та дивовижно це для нас”.

Псалми 118:22–23

⁴³Отже, кажу Я вам: Царство Боже буде відібране у вас, і здобудуть його люди, які живуть згідно з Царством Господнім. ⁴⁴Той, хто впаде на цей камінь, розіб'ється, а на кого цей камінь впаде, той буде розчавлений»¹.

^{45–46}Почувши цю притчу, головні священники та фарисеї зрозуміли, що Ісус говорить саме про них, та почали вигадувати, як би схопити Його, але побоювалися народу, бо всі люди вважали Ісуса пророком.

Притча про весілля (Лк. 14:15–24)

22 ¹І знову Ісус почав розповідати людям притчі. Він казав: ²«Царство Боже подібне до царя, який справляв весілля свого сина. ³Він послав слуг, щоб вони покликали запрошених, але ті не хотіли приходити.

⁴Він знову послав слуг сказати усім запрошеним: „Слухайте! Все вже приготовано для весілля, бичків та іншу худобу вже забито, і страви вже на столі. Приходьте на весілля!“ ⁵Але ніхто на те не звернув уваги, і всі розійшлися — один повернувся до роботи в полі, другий до інших справ. ⁶Всі інші, котрі були запрошені, схопили царських слуг, познущалися з них, а потім убили. ⁷Тоді цар розгнівався й послав своє військо, і покрав убивць, а їхнє місто спалив.

⁸І казав цар своїм слугам: „Усе готове для весілля, але ті, хто були запрошені, не гідні бути на ньому. ⁹Отже, вийдіть на вулиці й на кожному куті запрошуйте кого побачите“. ¹⁰Тоді слуги пішли й запросили всіх, кого побачили: як добрих, так і лихих людей. Весільна зала була повна гостей.

^{11–12}Але коли цар увійшов і подивився на гостей, то побачив серед них чоловіка в простому вбранні. Цар звернувся до нього: „Друже, як же ти увійшов сюди, не вбравшись у весільне?“ Але той мовчав. ¹³Тоді цар наказав своїм слугам: „Зв'яжіть йому руки й ноги та й киньте у темряву, де тільки ридання

і скрегіт зубів від болю. ¹⁴Бо багато покликаних, але мало вибраних”».

Цезареві — цезарево, а Богові — Боже

(Мк. 12:13–17; Лк. 20:20–26)

¹⁵Тоді фарисеї пішли й почали радитися між собою, як би зловити Ісуса на слові. ¹⁶Вони послали до Ісуса своїх учнів разом з іродіанцями, які мовили таке до Нього: «Вчителю, ми знаємо, що Ти — чоловік чесний, правдиво навчаєш на шлях Божий, і не зважаєш на те, хто і що про Тебе подумає, бо не дивишся на чин та звання людей. ¹⁷Тож скажи нам, як ти вважаєш, чи справедливо сплачувати податки цезареві, чи ні?»

¹⁸Іхні підступні наміри були відомі Ісусові, тож Він на те відповів: «Лицемери! Навіщо ви перевіряєте Мене, аби зловити Мене на слові? ¹⁹Покажіть Мені динар, яким ви сплачуєте податки». Коли вони принесли динар, ²⁰Ісус запитав: «Хто тут зображений й чие ім'я викарбоване на монеті?» ²¹Вони відповіли: «Цезарево». Тоді Ісус і каже: «Тож віддайте цезарю — цезарево, а Богу — Боже». ²²Почувши таку відповідь, вивідники були вражені й, залишивши Ісуса, пішли собі геть.

Саддукеї намагаються зловити Ісуса на слові

(Мк. 12:18–27; Лк. 20:27–40)

²³Того ж дня декілька саддукеїв (вони стверджують, буцімто ніякого воскресіння з мертвих не буде взагалі) прийшли до Ісуса й спитали Його: ²⁴«Вчителю, Мойсей заповів нам: „Якщо чоловік помре бездітний, то його брат мусить взяти шлюб з жінкою померлого і народити з нею дітей, аби продовжити рід свого брата”². ²⁵От було собі семеро братів. Перший одружився і скоро помер, та через те, що в нього не було дітей, другий брат узяв шлюб із тією жінкою. ²⁶Те ж саме трапилося й з третім, а потім і з усіма сімома — вони померли, не залишивши дітей. ²⁷Останньою померла жінка.

²⁸Отже, в майбутньому житті, після

¹ 21:44 У деяких грецьких рукописах вірш 44 відсутній.

² 22:24 Якщо... брата Див.: Повт. Закону 25:5–6.

воскресіння, чиєю дружиною вона буде, адже всі семеро мали шлюб з тією жінкою?»

²⁹Ісус сказав: «Звісно, причиною вашої помилки є те, що ви не знаєте ні Святого Писання, ані сили Божої. ³⁰Адже, коли люди повстануть із мертвих, вони не одружуватимуться, ані заміж виходитимуть. Вони будуть подібні до Ангелів Небесних. ³¹А щодо воскресіння з мертвих, то хіба ви не читали Божих слів, сказаних вам? Господь сказав: ³²„Я — Бог Авраама, Бог Ісаака і Бог Якова”¹. Господь є Богом живих а не мертвих. Тож усі вони — живі».

³³Коли люди почули це, то були вражені Його наукою.

Яка заповідь найважливіша?

(Мр. 12:28–34; Лк. 10:25–28)

³⁴Почувши, як Ісус Своєю відповіддю примусив замовкнути саддукеїв, фарисеї зібралися разом. ³⁵Один із них, знавець Закону Мойсея запитав, випробовуючи Ісуса: ³⁶«Вчителю, яка заповідь Закону є найважливішою?» ³⁷Ісус відповів: « „Люби Господа Бога свого всім серцем, усією душею і розумом своїм”². ³⁸Це перша і найголовніша заповідь. ³⁹Є ще й друга заповідь, подібна до цієї: „Любіть ближнього”³ свого, як себе самого”⁴. ⁴⁰Увесь Закон і вчення пророків спираються на ці дві заповіді».

Чи є Христос Сином Давидовим або Сином Божим?

(Мр. 12:35–37; Лк. 20:41–44)

⁴¹Тоді Ісус звернувся до всіх фарисеїв, які зібралися там: ⁴²«Що ви думаєте про Христа? Чий Він Син?» Вони відповіли: «Давидів Син». ⁴³Ісус сказав: «Як же тоді Давид, якого надихнув Дух Святий, назвав Його Господом, коли казав:

⁴⁴ „Господь Бог мовив до Господа мого: Сядь по праву руку від Мене, доки не покладу Я ворогів Твоїх

до ніг Твоїх”⁵.

Псалми 110:1

⁴⁵Тобто сам Давид називав Христа „Господом”. То як же Він може бути Сином Давидовим?» ⁴⁶Але ніхто Ісусу на те нічого не міг відповісти, і відтоді ніхто не наважувався Його про щось питати.

Ісус викриває лицемірів

(Мр. 12:38–40; Лк. 11:37–52; 20:45–47)

23 Тоді Ісус промовив до народу і своїх учнів: ²«Книжники та фарисеї мають повноваження тлумачити Закон Мойсея. ³То ж ви робіть усе і дотримуйтеся всього, чого вони навчають, та не робіть того, що вони вчиняють. Бо вони лише говорять про Закон, але самі його не виконують. ⁴Вони встановлюють суворі правила, котрих важко дотримуватися, кладуть цей тягар на плечі людей і примушують нести його, та самі не хочуть і пальцем поворухнути, щоб полегшити ту ношу.

⁵Всі їхні діяння — про людське око. Вони роблять більшими свої філактерії⁶ та довгими китиці на вбранні своєму. ⁶Вони полюбують, щоб у них були найпочесніші місця на бенкетах і найповажніші місця в синагогах. ⁷Вони також полюбують, щоб їх шанобливо вітали на базарах, й щоб називали їх вчителями.

⁸Не дозволяйте, щоб звали вас вчителями, бо один у вас Вчитель, а всі ви — лише брати та сестри. ⁹Не називайте нікого на землі отцем своїм, бо лише один Отець у вас — на Небі. ¹⁰Так само хай не звуть вас господарями, бо лише один у вас Господар — це Месія. ¹¹Але найбільшим серед вас має бути слуга ваш. ¹²Хто підносить себе, вихваляючись, той буде принижений, а хто принижує себе, того буде піднесено.

¹³Горе вам, лицеміри, книжники та фарисеї! Ви зачиняєте людям двері до Царства Божого. Самі ви не входите до

⁵ **22:44 покладу... Твоїх** Або «підкорю Твоїй владі».

⁶ **23:5 філактерія** Маленька шкіряна коробочка-амулет, в якій зберігалося кілька витягів зі Святого Писання. Деякі юдеї прив'язували їх до голови або рук в ознаку відданості Богу. Багато фарисеїв робили філактерії значно більшими за розміром, щоб показати людям, що вони були більш релігійними ніж інші ізраїльтяни.

¹ **22:32** Цитата приведена з книги Вих. 3:6.

² **22:37** Цитата приведена з книги Повт. Закону 6:5.

³ **22:39 ближнього** Або «інших». Див.: Лк. 10:25–37, де Ісус говорить, що це стосується усіх, хто потребує допомоги.

⁴ **22:39** Цитата приведена з книги Лев. 19:18.

нього і не даєте ввійти тим, хто заслуговує.¹⁴ [Горе вам, лицеміри, книжники та фарисеї! Ви грабуєте вдовині хати, при тому подовгу молячись про людське око. За те вам кара буде ще більша]!

¹⁵Горе вам, лицеміри, книжники і фарисеї! Ви йдете землями, пливете морями, щоб залучити на свій бік хоча б одного прихильника, а коли навчите його, то робите його вдвічі гіршим за себе, і разом ви заслуговуєте на пекло.

¹⁶Горе вам, сліпі поводитирі, які кажуть: „Якщо хто клянеться храмом, то це нічого не означає, а якщо клянеться золотом, що в храмі, то мусить виконати обіцянку”.¹⁷ Ви нерозумні сліпці! Що важливіше — золото, чи храм, що освячує його? ¹⁸Ви кажете: „Якщо хтось вівтарем клянеться, то це нічого не означає, а якщо клянеться дарами, що на ньому, то мусить виконати обіцяне”.

¹⁹Сліпці! Що важливіше — дари, чи вівтар, що освячує їх? ²⁰Отже, якщо хто клянеться вівтарем, той клянеться й дарами, що на ньому. ²¹Якщо хтось клянеться храмом, то також клянеться і Тим, Хто перебуває в ньому. ²²Якщо хтось клянеться небом, то клянеться і престолом Господнім і Тим, Хто сидить на ньому.

²³Горе вам, лицеміри, книжники і фарисеї! Ви віддаєте Богу десяту частину від усього, що маєте, навіть урожаю м'яти, кропу та тмину, але нехтуєте більш важливим ученням Закону: справедливостю, милосердям та вірністю. Слід виконувати головніше, не забуваючи й про інше. ²⁴Сліпі поводитирі! Ви вищіджуєте комаху, а потім ковтаєте верблюда!²

²⁵Горе вам, лицеміри, книжники та фарисеї! Ви миеєте свої чашки й миски ззовні, а всередині вони наповнені тим, що ви придбали, ошукуючи ближніх та потураючи своїм примхам. ²⁶Сліпі фарисеї! Спершу помийте чашки і миски

свої зсередини, щоб були вони чисті з обох боків.

²⁷Горе вам, лицеміри, книжники й фарисеї! Ви подібні до тієї могили, що гарно пофарбована ззовні, а всередині повна кісток мерців і різноманітних нечистот. ²⁸Отак і ви позірно показуєте, що зовні ви справедливі, а насправді, повні лицемірства й беззаконня.

^{29–30}Горе вам, лицеміри, книжники та фарисеї! Ви будуєте гробниці пророкам і прикрашаєте могили праведних, кажучи: „Якби ми жили за часів прабатьків своїх, то не були б причетні до пролиття крові пророків”.³¹ Отже, ви свідчите проти себе тим, що ви є сини вбивць пророків. ³²Тож доводьте до кінця справу ваших предків!

³³Ви, виплодки зміїні! Як можете ви уникнути покарання пеклом? ³⁴Слухайте! Я посылаю до вас пророків, мудреців та книжників. Деяких ви вб'єте і розіпнете; інших битимете батогами в синагогах і переслідуватимете з міста до міста. ³⁵Бути вам винними за всю кров невинну, пролиту на землі: від крові праведного Авеля до крові Захарії³, сина Варахії, якого ви вбили між святилищем храму та вівтарем. ³⁶Істинно кажу вам: кара за все це ляже на людей цього покоління».

Ісус застерігає Єрусалим (Лк. 13:34–35)

³⁷«О, Єрусалиме, Єрусалиме, який вбиває пророків і кидає каміння в посланців Всевишнього! Скільки разів хотів Я зібрати дітей твоїх разом, мов та квочка курчат своїх під крило, але ти відмовився! ^{38–39}От і дім ваш лишиться порожнім. Тож кажу Я вам, що не побачите Мене віднині, аж доки не скажете: „Благословенний той, хто приходить в ім'я Господнє!”⁴»

³ 23:35 **Авель і Захарія** Згідно зі Старим Заповітом, це перший і останній чоловіки, які були вбиті.

⁴ 23:38–39 Цитата приведена з книги Пс. 118:26.

¹ 23:14 У деяких древньогрецьких рукописах цього вірша немає. Також див.: Мк. 12:40; Лк. 20:47.

² 23:24 **Ви... ковтаєте верблюда** Або «Ви хвилюєтеся про найменші помилки, та скоюєте великий гріх».

Ісус передрікає руйнування Єрусалимського храму

(Мр. 13:1–31; Лк. 21:5–33)

24¹ Коли Ісус вийшов з подвір'я храму і пішов далі, до Нього підійшли учні, щоб показати Йому храмові будівлі. ² Та Ісус сказав їм: «Чи бачите ви всі ці споруди? Істинно кажу вам: у майбутньому, каменя на камені тут не залишиться: все буде зруйноване»¹.

³ Згодом, коли Ісус знаходився на Оливній горі, учні Його прийшли і наодинці спитали Ісуса: «Скажи нам, Коли це станеться? І яке буде знамення Твого повернення й приходу кінця світу?» ⁴ У відповідь Ісус мовив до них: «Стережіться, щоб ніхто вас не обдурив. ⁵ Бо чимало прийде людей, які користуватимуться іменем Моїм, кажучи: „Я — Христос” — і багатьох вони обдурять.

⁶ Як почуете ви відлуння близьких боїв, та дізнаєтеся про віддаленні битви, не лякайтеся; це неодмінно має статися, але це ще не кінець. ⁷ Народ повстане проти народу, а царство — проти царства. Прийде голод, й землетруси траплятимуться в різних кінцях світу. ⁸ Та все це буде лише початком мук і страждань, то лише перші перейми, на зразок тих, що жінка має під час пологів. ⁹ Люди пойдуть проти вас, та віддадуть на страждання і смерть. Вас ненавидітимуть усі народи за те, що ви йшли за Мною.

¹⁰ В той час багато людей зневіряться та відцураться своєї віри. Вони зраджуватимуть і ненавидітимуть одне одного. ¹¹ І з'явиться багато лжепророків, й обдурюватимуть багатьох людей. ¹² Через те, що запанує беззаконня, любов у багатьох віруючих охолоне. ¹³ Але той, хто витерпить усе до кінця, врятується.

¹⁴ І ця Добра Звістка, Євангелія про Царство Боже, проповідуватиметься по всьому світі як свідчення для всіх народів. Отоді настане кінець».

Спустошення Єрусалиму

^{15–16} «І коли ви побачите „гідоту спустошення»² **24:24** **все... зруйноване** Або «всі вони будуть скинуті додолу».

стошення»² на святому місці храму, про яку казав пророк Даниїл (той, хто читає, має зрозуміти, про що йдеться), то всі, хто лишатимуться в Юдеї на той час, змушені будуть рятувати життя, тікаючи в гори.

^{17–18} Вони мусять тікати не гаячи часу: хто сидітиме на даху своєї оселі, не повинен спускатися по свої пожитки, а хто працюватиме в полі, тому не слід забігати додому по вбрання своє. ¹⁹ Найтяжче буде в ті дні вагітним жінкам та матерям із немовлятами на руках!

²⁰ Моліться, аби хоч не взимку те трапилося, та не в суботу, ²¹ бо то буде такий жах, якого світ не бачив від самого свого початку. Та у всі прийдешні часи — ніколи більше такого не буде.

²² І якби не Божа воля скоротити ті жахливі дні, то жоден не врятувався б. Господь скоротив дні ті тільки заради обранців Своїх.

²³ І якщо у ті дні хтось скаже вам: „Дивіться! Ось Христос!” або „Ось Він!” Не вірте тому. ²⁴ Бо чимало лжехристів та лжепророків з'явиться тоді. Вони показуватимуть знамення й творитимуть дива³, намагаючись обдурити обраних Господом, якщо це можливо. ²⁵ То ж стережіться! Я попередив вас заздалегідь. ²⁶ Якщо хтось скаже вам: „Погляньте! Христос там, у пустелі!” — то не йдіть туди. Або якщо скажуть: „Дивіться! Він знаходиться в одній з віддалених кімнат” — не вірте їм. ²⁷ Коли Син Людський прийде, кожний побачить Його пришестья, подібно спалаху блискавки, котрий можна побачити звідусіль. ²⁸ Туди, де є мертвечина, злітаються стервятники, яких видно здалека.

²⁹ Оразу ж після того лиха, ось що відбуватиметься:

сонце затьмариться,
і місяць перестане світити,
зірки впадуть з небес,
а всі небесні тіла зміняться⁴.

³⁰ І тоді на небі з'явиться знамення

² **24:15–16 гідоту спустошення** Див.: Дан. 9:27; 11:31; 12:11.

³ **24:24 знамення... дива** Тут «знамення й дива створенні силою Сатани».

⁴ **24:29** Див.: Іс. 13:10; 34:4.

про прихід Сина Людського. І ридатимуть усі народи землі, коли побачать Сина Людського, Який йтиме по хмарах небесних з великою силою та славою. ³¹Сурмитимуть голосно сурми, і пошле Він Ангелів Своїх, аби зібрали вони всіх обраних людей з усіх кінців світу.

³²Навчіться мудрості слухаючи притчу про фігове дерево: як тільки на ньому з'являється тендітне гілля й розбруньковується молоде листя, ви знаєте, що літо вже близько. ³³Так само й ви, коли побачите всі ці події, про які Я що вам щойно казав, знайте: час настає, він уже на порозі. ³⁴Істинно кажу вам: усе це станеться ще за життя цього покоління. ³⁵Навіть якщо небо і земля знищені будуть, слова Мої не зникнуть ніколи».

Тільки Господу відому, коли настане час

(Мр. 13:32–37; Лк. 17:26–30, 34–36)

³⁶«Коли той день і та година настануть, про те невідомо нікому: ні Ангелам Небесним, ані Синові — лише один Отець знає. ³⁷Як це було за часів Ноя, так буде і в годину пришестя Сина Людського. ³⁸Як це було в дні перед потопом: люди їли, пили, одружувалися, віддавали до шлюбу своїх дітей, аж до того дня, доки Ной не ввійшов в свій ковчег. ³⁹І ніхто нічого не знав, доки потоп не знищив їх усіх. І станеться так само в час пришестя Сина Людського.

⁴⁰У той час двоє чоловіків працюватимуть у полі: одного з них буде взято, а другий залишиться. ⁴¹Дві жінки разом молотимуть зерно на жорнах: одну з них буде взято, а друга залишиться.

⁴²Тож будьте готові, оскільки не знаєте, якого дня Господь прийде. ⁴³І пам'ятайте, що якби господар знав, о котрій годині вночі прокрадеться злодій, то пильнував би й не дозволив тому вдертися до хати. ⁴⁴Ось чому й вам слід бути напоготові, бо Син Людський прийде тоді, коли ви Його не чекатимете».

Добрі та погані слуги (Лк. 12:41–48)

⁴⁵«Хто є вірним і розсудливим слугою, якого господар поставив над усіма ін-

шими слугами, щоб він вчасно годував їх? ⁴⁶Щасливий той слуга, якого хазяїн застане в ту мить, коли він саме виконуватиме свій обов'язок! ⁴⁷Істинно кажу вам, що господар призначить його управляти своїм маєтком.

^{48–49}Уявіть собі навпаки, поганого слугу, який говорить сам собі: „Мій господар забарився” — і тоді почне бити інших слуг, їсти й пити з п'яницями. ⁵⁰Але господар слуги прийде того дня, коли той його не чекатиме, і тієї години, що слуга не сподиватиметься. ⁵¹Господар жорстоко покарає¹ його і призначить йому місце серед лицемірів, де чутно буде лише ридання і скрегіт зубів від болю».

Притча про десятьох дівчат

25 ¹«Того дня Царство Боже буде подібне до десятиох дівчат, які взяли свої світильники й вийшли назустріч нареченому. ²П'ятеро з них були легковажні, а інші п'ятеро — розумні. ³Легковажні взяли світильники та забули олію для них. ⁴Розумні ж разом із світильниками прихопили й олію в глечиках.

⁵Оскільки наречений забарився, вони почали дрімати і позасинали. ⁶Опівночі хтось загукав: „Дивіться! Он наречений іде! Зустрічайте його!” ⁷Тієї ж миті усі дівчата підхопилися й приготували свої світильники. ⁸І легковажні попросили в розумних: „Дайте нам трохи олії. Наші світильники гаснуть!” ⁹Але у відповідь ті мовили: „Не можемо, бо на всіх не вистачить. Краще йдіть і придбайте собі у крамаря”.

¹⁰Поки ті ходили купувати олію, з'явився наречений, і дівчата, які залишилися й були готові, вирушили з ним на весілля. Коли ж вони прийшли, то зачинили за собою двері. ¹¹Зрештою з'явилися й ті дівчата, які ходили по олію, і кажуть: „Господарю! Господарю! Відчини нам двері!” ¹²Але той відповідає: „Істинно кажу вам: я вас не знаю!”

¹³Отже, будьте пильними, бо вам не ві-

¹ 24:51 жорстоко покарає Буквально «розріже навіл».

домий день і час, коли Син Людський прийде».

Притча про мішки зі сріблом (Лк. 19:11–27)

¹⁴«Царство Боже подібне до того чоловіка, який перш ніж рушити в подорож, покликав своїх слуг і доручив їм пильнувати своє майно. ^{15–16}Одному він дав п'ять талантів¹, другому — два, а третьому — один. Кожного наділив за здібностями та й поїхав. Одразу ж той, що одержав п'ять талантів, пустив їх в обіг і заробив ще п'ять. ¹⁷Так само зробив і той, який одержав два таланти. Він також вклав їх у справу й заробив ще два. ¹⁸А третій, який одержав один талант, пішов і закопав гроші в землю.

¹⁹Багато часу минуло, поки господар повернувся і зажадав їхнього звіту. ²⁰Чоловік, який одержав п'ять талантів, приніс до господаря його п'ять талантів і ще п'ять зароблених, мовивши: «Господарю, ти доручив мені п'ять талантів, а ось ще п'ять, що я заробив». ²¹Тоді той сказав йому на це: «Гарна праця, ти добрий і вірний слуга! Оскільки ти добре впорався з цією малою сумою, я доручу тобі велику. Іди й розділи разом зі мною цю радість».

²²Тоді підійшов той слуга, який одержав два таланти від свого господаря, і мовив: «Господарю, ти доручив мені два таланти, а ось ще два, що я заробив». ²³Хазяїн відповів йому на це: «Молодець! Ти добрий і вірний слуга! Ти добре впорався з цією малою сумою. Отже, я доручу тобі більшу. Іди й розділи зі мною цю радість».

²⁴І підійшов до нього той, який одержав один талант, і мовив: «Господарю, я знаю, що ти жорстокий. Збираєш урожай там, де нічого не садив, жнеш там, де нічого не сів. ²⁵Тому я злякався і пішов та й закопав гроші в землю. Ось, забери своє!»

²⁶У відповідь той мовив: «Ти поганий і ледачий слуга! Знаєш, що я збираю врожай там, де не садив, і жну там, де

¹ 25:15–16 талант Біля 27–36 кілограмів золотих, срібних або мідних монет. Також у віршах 20, 22, 24, 28.

не сів. ²⁷Тобі слід було пустити гроші в обіг², то ж повернувшись, я б і своє одержав, і прибуток мав. ²⁸Заберіть у нього талант і віддайте тому, хто має десять. ²⁹Кожному, хто має, додасться ще більше і матиме він надміру, а у того, в кого нічого не має, відніметься і той дріб'язок, що йому належить. ³⁰Нікчемного слугу киньте геть в темряву кромішню, туди, де плач і скрегіт зубів від болю».

Син Людський судитиме світ

³¹«Коли Син Людський прийде у славі Своїй з усіма Ангелами Своїми, Він сяде на троні Своему величному. ³²І тоді зберуться перед Ним усі народи, і Він розділить людей, як пастух відділяє овець від кіз у стаді своєму. ³³Він збере овець праворуч від себе, а кіз — ліворуч. ³⁴І тоді Цар промовить до тих, хто праворуч: «Прийдіть, благословенні Отцем Моїм і успадукуйте Царство, призначене вам від дня створення світу. ^{35–36}Це вам нагорода, бо голодного Мене ви нагодували, а спраглого напоїли. Перехожому Мені дали притулок, нагого вдягнули, хворого доглядали, а коли Я був у в'язниці, ви прийшли провідати Мене».

³⁷І тоді праведні запитають: «Господи, коли це ми бачили Тебе голодним і нагодували, а спраглого напоїли?» ³⁸Коли це було, щоб ми перехожому Тобі дали притулок, а нагого вдягнули?» ³⁹Коли ми бачили Тебе недужим, і коли це Ми приходили до Тебе у в'язницю?» ⁴⁰Тоді Цар відповідь їм: «Істинно кажу вам: все, що ви робили для когось із найменших братів Моїх, ви це робили для Мене».

⁴¹Тоді скаже Цар до тих, хто буде ліворуч від Нього: «Геть від Мене, ви, прокляті, геть у вогонь вічний, що приготований дияволу та його ангелам. ⁴²Це вам покарання за те, що голодного Мене ви не нагодували, а спраглого не напоїли. ⁴³Перехожому Мені не дали притулку, а нагому не дали ніякої одяжки. Коли ж Я був хворий і у в'язниці, ви не подбали про Мене».

² 25:27 пустити... в обіг Або «віддати мініялам».

⁴⁴Тоді вони у відповідь скажуть: „Господи, коли таке було, щоб ми Тебе бачили голодним чи спраглим, перехожим мандрівником чи нагим, хворим чи ув'язненим — і не допомогли Тобі?» ⁴⁵А Він їм на те: „Істинно кажу вам: щоразу, коли ви відмовляли в допомозі одному з братів Моїх найменших, ви відмовляли й Мені”. ⁴⁶І приймуть тоді всі неправедні вічну кару, а праведні — вічне життя».

Змова проти Ісуса

(Мр. 14:1-2; Лк. 22:1-2; Ін. 11:45-53)

26 ¹Коли Ісус закінчив говорити, Він звернувся до Своїх учнів: ²«Ви знаєте, що через два дні Пасха, і Сина Людського буде віддано ворогам, щоб Його розп'яли на хресті».

³⁻⁴Тоді головні священники й старійшини зібралися у дворі палацу первосвященника Каяфи, де радилися, як би так влаштувати, щоб схопити і вбити Ісуса у тайні від усіх. ⁵При тому вони говорили: «Тільки це не можна робити на свята, бо народ може збунтуватися».

Помазання Ісуса (Мр. 14:3-9; Ін. 12:1-8)

⁶⁻⁷Коли Ісус був у Віфанії та сидів за столом у домі Симона прокаженого, до Нього підійшла жінка з алебастровим глечиком, наповненим надзвичайно дорогими пахощами й почала лити їх Ісусові на голову. ⁸Побачивши це, учні Ісуса розсердилися й мовили: «Навіщо таке марнотратство? ⁹Це мирро можна було б дорого продати, а гроші роздати бідним». ¹⁰Ісус знав, про що вони говорять, і сказав: «Навіщо ви докоряєте цій жінці? Вона зробила добре діло для Мене. ¹¹Адже бідні завжди будуть з вами¹, а Я — ні. ¹²Помазавши запашною олією тіло Мое, вона приготувала Мене до похорону. ¹³Істинно кажу вам: відтепер хоч би де проповідувалася у світі Євангелія, люди завжди будуть згадувати про те, що зробила ця жінка».

Юдина зрада (Мр. 14:10-11; Лк. 22:3-6)

¹⁴⁻¹⁵Один з дванадцятьох учнів Ісуса,

¹ 26:11 **Адже... з вами** Див.: Повт. Закону 15:11.

який звався Юдою Іскаріотом, прийшов до головних священників і запитав: «Що ви дасте мені за те, що я вам видам Ісуса?» Ті запропонували йому тридцять срібних монет. ¹⁶З тієї миті Юда почав шукати слушної нагоди, аби видати їм Ісуса.

Пасхальний обід Ісуса

(Мр. 14:12-21; Лк. 22:7-14, 21-23; Ін. 13:21-30)

¹⁷Першого дня свята Прісних Хлібів Ісусові учні запитали Його: «Де б Ти хотів, щоб ми приготували Тобі Пасхальну вечерю?» ¹⁸Ісус відповів: «Ідїть у місто до одного чоловіка, якого Я вам назву, й передайте йому, що Вчитель каже так: „Час, призначений Мені, наближається. Я їстиму Пасхальну вечерю зі Своїми учнями у твоїй оселі”». ¹⁹Учні зробили так, як Він наказав, і приготували Пасхальну вечерю.

²⁰Увечері Ісус сидів за столом з дванадцятьма учнями Своїми. ²¹І коли вони їли за столом, Ісус сказав: «Істинно кажу вам: один із вас, хто зараз знаходиться тут зі Мною, зрадить Мене».

²²Всі учні дуже засмутилися й почали питати Його: «Напевне, це не я, Господи?» ²³Ісус відказав їм: «Той, хто опустив руку в чашу разом зі Мною і зрадить Мене. ²⁴Син Людський прийме страждання, як і було написано про Нього у Святому Писанні. Та горе тому, хто видасть Сина Людського на смерть! Краще б йому було зовсім не народжуватися».

²⁵Юда, який збирався зрадити Ісуса, також озвався: «Напевне, це не я, Вчителю!» Тоді Ісус відповів йому: «Так, це ти!»

Вечера Господня

(Мр. 14:22-26; Лк. 22:15-20; 1 Кор. 11:23-25)

²⁶За вечерею Ісус узяв хлібину, та віддавши дяку Господу, благословив її. Після того Він розломив хліб і роздав Своїм учням зі словами: «Візьміть хліб цей і їжте його. Це тіло Мое». ²⁷⁻²⁸Потім узяв Він чашу й, подякувавши Богові, подав цю чашу учням Своїм і сказав:

«Пийте всі з неї, бо це кров Моя, що зановує Новий Заповіт Божий і що проллється на користь багатьох людей на прощення гріхів їхніх. ²⁹Істинно кажу вам, що Я не питиму більш від плоду лози виноградної аж до того дня, коли Ми разом питимемо молоде вино в Царстві Отця Мого».

³⁰І заспівавши хвальну пісню Богові, вони вирушили на Оливну гору.

Ісус говорить Своїм учням, що вони полишать Його

(Мр. 14:27–31; Лк. 22:31–34; Ін. 13:36–38)

³¹І сказав Ісус учням Своїм: «Усі ви втратите віру в Мене ¹ цієї ночі. Кажу так, бо написано у Святому Писанні:

„Як ударю пастуха,
то й вівці порозбігаються”.

Захарія 13:7

³²Але коли Я воскресну з мертвих, то піду до Галилеї та дістануся того міста раніше за вас». ³³Але ж Петро відповів: «Навіть якщо всі втратять віру в Тебе, я ніколи не втрачу!» ³⁴Тоді Ісус мовив йому: «Істинно кажу тобі: цієї ж ночі, ще до того, як півень проспіває, ти тричі зречешся Мене». ³⁵Та Петро наполягав: «Навіть якщо я маю вмерти разом з Тобою, я ніколи не зречуся». І всі інші учні мовили те ж саме.

Ісус молиться на самоті (Мк. 14:32–42; Лк. 22:39–46)

³⁶Тоді Ісус та Його учні прийшли до місцевості, що називалася Гефсиманією. І сказав Він учням Своїм: «Посидьте тут, поки Я піду помолюся». ³⁷Він узяв з собою Петра та двох синів Зеведеєвих. Ісус почав сумувати й журитися, мовлячи учням своїм: ³⁸«Душа Моя переповнена смертельної скорботи. Зостаньтесь тут і попилюйте зі Мною». ³⁹І відійшовши трохи подалі, Він упав долілиць і почав молитися: «Отче Мій, якщо це можливо, хай обмине Мене ця чаша ² страждань. Але хай збудеться не те, чого Я хочу, а те, чого Ти бажаєш».

⁴⁰Повернувшись до Своїх учнів, Ісус

побачив, що вони сплять. І звернувся тоді Ісус до Петра: «Хіба ж не могли ви лише однієї години не спати? ⁴¹Не спить і молись, щоб не піддатися спокусам, бо дух ваш прагне, а тіло — немічне». ⁴²І знову Ісус відійшов убик і почав молитися: «Якщо ж не обмине ця чаша страждань Мене, якщо доведеться Мені пити з неї, то нехай збудеться воля Твоя!»

⁴³Коли Ісус повернувся до учнів, то знову побачив, що вони сплять, бо повіки їхні поважчали. ⁴⁴Ісус залишив їх утретє і, відійшовши осторонь, знову молився про те ж саме. ⁴⁵Коли Він повернувся до учнів Своїх, то мовив: «Ви все ще спите та відпочиваєте? Час настав, коли Сина Людського віддадуть до рук грішників. ⁴⁶Вставайте! Ходімо! Дивіться, ось зрадник Мій наближається!»

Арешт Ісуса (Мр. 14:43–50; Лк. 22:47–53; Ін. 18:3–12)

⁴⁷Поки Ісус це казав, з'явився Юда, один з дванадцятьох апостолів, а з ним разом і великий натовп з мечами та палицями. Цих людей послали головні священики та старійшини. ⁴⁸Юда ³ пообіцяв подати їм знак, кажучи: «Той, кого я поцілую, і є Ісус. Заарештуйте Його». ⁴⁹Тож він підійшов до Ісуса й, мовивши: «Вітаю Тебе, Вчителю» — поцілував Його.

⁵⁰Ісус сказав йому: «Друже, роби те, заради чого прийшов». Тоді деякі чоловіки з натовпу схопили Ісуса і взяли Його під варту. ⁵¹Та один із тих, хто був з Ісусом, вихопив свого меча і, вдаривши слугу первосвященника, відтяв йому вухо.

⁵²Але Ісус сказав йому: «Вклади меча свого назад до піхов, бо той, хто береться за меч, від меча й загине. ⁵³Напевно відомо тобі, що Я можу попросити Отця Мого, і Він одразу дасть Мені хоч цілих дванадцять легіонів ⁴ Ангелів. ⁵⁴Та якщо Я так зроблю, то не збудеться тоді те, що було написано у Святому Писанні». ⁵⁵Потім Ісус звернувся до натовпу зі словами: «Ви прийшли, щоб схопити

¹ 26:31 втратите віру в Мене Або «зречетеся Мене».

² 26:39 чаша Символ страждань. Ісус використовує метафору «пити з чаші», в значенні «прийняти страждання», які йому необхідно буде пройти.

³ 26:48 Юда Або «той, хто зрадив Ісуса».

⁴ 26:53 легіон Частина в Римській армії, що налічувала 6000 воїнів.

Мене, як розбійника, з мечами та палицями. Я ж щодня сидів з вами у храмі навчаючи людей, та ви не заарештували Мене. ⁵⁶Однак все це сталося, щоб збулося написане пророками». Тоді всі учні залишили Його і повтікали геть.

Ісус перед Синедріоном

(Мр. 14:53–65; Лк. 22:54–55, 63–71; Ін. 18:13–14, 19–24)

⁵⁷Ті люди, які схопили Ісуса, відвели Його до хати первосвященника Каяфи, у якого зібралися книжники та старійшини. ⁵⁸А Петро, тримаючись віддалік, йшов за Ісусом аж до самого помешкання первосвященника. Увійшовши до подвір'я, він сів разом зі слугами, щоб побачити, що станеться надалі з Ісусом.

⁵⁹Головні священники й весь Синедріон¹ намагалися вишукати свідчення проти Ісуса, щоб засудити Його на смерть. ^{60–61}Та нічого в них не вийшло, хоча жесвідків було чимало. Під кінець прийшли ще двоє і сказали: «Ось Його слова: „Я можу зруйнувати цей храм Божий і знов відбудувати його за три дні”».

⁶²Тоді встав первосвященик і запитав Ісуса: «Чому Ти не відповідаєш? Скажи нам, чи є правдою всі оті звинувачення, що ці люди свідчать проти Тебе?» ⁶³Та Ісус мовчав. Первосвященик наполягав: «Заклинаю Тебе владою Господа Живого, правду скажи нам, чи Христос Ти, Син Божий?»

⁶⁴І відповів Йому Ісус: «Так, це Я. Та ось вам Мої слова: в майбутньому, побачите ви Сина Людського, Який сидітиме праворуч від Господа Всевишнього. І наблизатиметься Він в хмарах небесних». ⁶⁵Почувши це, первосвященик у гніві роздер на собі одяг і сказав: «Він зневажає Бога! Ніяких свідчень нам більше не треба! Ви всі чули, як Він ганьбить Всевишнього!» ⁶⁶Що скажете на це?» І всі разом гукнули: «Він винен і заслуговує на смерть!»

^{67–68}Деякі з людей почали плювати Ісусу в обличчя й бити Його кулаками.

¹ 26:59 Синедріон Верховна рада юдеїв, що виконувала також функції суду.

Інші били Його по щоках, кажучи: «Доведи ж нам що Ти пророк², Христосе, назви того із нас, хто вдарив Тебе!»

Петро зрікається Ісуса

(Мк. 14:66–72; Лк. 22:56–72; Ін. 18:15–18, 25–27)

⁶⁹Тим часом, Коли Петро сидів на подвір'ї, до нього підійшла одна з служниць первосвященника й сказала: «Ти також був з Ісусом Галилеянином». ⁷⁰Та Петро заперечував, мовивши перед усіма: «Я не знаю, про що ти говориш!» ⁷¹Сказавши це, він подався до виходу з подвір'я, та коли ж він підійшов до воріт, його помітила інша жінка й гукнула до всіх: «Цей чоловік був з Ісусом Назаретянином!» ⁷²І знову Петро заперечив цьому: «Клянуся Господом Всевишнім, Я не знаю Цього Чоловіка!» ⁷³Але негайно люди, які стояли осторонь підійшли до нього і мовили: «Безперечно, ти один із них, адже твоя вимова виказує тебе». ⁷⁴Петро почав божитися та присягатися: «Клянуся Господом Всевишнім, Я не знаю Цього Чоловіка!» І тієї ж миті проспівав півень.

⁷⁵І згадав Петро, про що Ісус казав йому: «Перш ніж проспівася півень, ти тричі зречешся Мене». Тоді він пішов геть, гірко ридаючи.

Суд у Понтія Пилата

(Мр. 15:1; Лк. 23:1–2; Ін. 18:28–32)

27 ¹Вранці наступного дня всі головні священники разом зі старійшинами зустрілися й прийняли рішення вбити Ісуса. ²Вони зв'язали Його й повели до прокуратора, щоб передати Його до рук Пилата.

Смерть Юди (Дії 1:18–19)

³На той час Юда, який зрадив Ісуса, побачивши, що Ісуса було оголошено винним, розкався у вчиненому й повернув тридцять срібняків головним священникам і старійшинам. ⁴Він сказав: «Я згрішив, видавши Невинного на смерть». «Що нам до того? — відповіли йому. —

² 26:67–68 пророк За Писанням, пророк знав те, що було приховано від інших людей.

Це твоя справа!»⁵ І він кинув ті срібні гроші у храмі, пішов і повісився.

⁶Головні священники, піднявши монети, мовили: «По Закону не годиться класти ці гроші до скарбниці, бо це плата за пролиту кров». ⁷Тоді, порадившись, вони придбали на ті гроші шматок землі, що звався Гончарним полем, щоб ховати на ньому чужинців. ⁸Ось чому те поле й досі зветься Кривавим Полем. ⁹⁻¹⁰Так збулися слова пророка Єремії:

«І взяли вони тридцять срібняків, ціну, що призначили за Нього сини Ізраїля, й віддали їх за Гончарне поле, як Господь указав мені на те»¹.

Допит Ісуса (Мр. 15:2-5; Лк. 23:3-5; Ін. 18:33-38)

¹¹Коли Ісус представ перед прокуратором, Пилат спитав Його: «Ти — Цар юдейський?» На що Ісус відповів: «Так, це Я. Але ж ти сам це сказав». ¹²А коли головні священники й старійшини почали перед Пилатом звинувачувати Ісуса, Він не вимовив жодного слова. ¹³Тоді Пилат знову спитав Його: «Хіба ж Ти не чуеш усі ці звинувачення проти Себе?» ¹⁴Але Ісус і слова не відповів на жодне із звинувачень. І це дуже здивувало Пилата.

Пилат намагається звільнити Ісуса

(Мк. 15:6-15; Лк. 23:13-25; Ін. 18:39-19:16)

¹⁵Кожного року, під час Пасхи, Пилат, за звичаєм, відпускав на волю одного з приречених злочинців, за якого просив народ. ¹⁶На той час у в'язниці сидів відомий злочинець на ім'я Варавва².

¹⁷Тож, коли зібрався натовп, Пилат запитав: «Кого ви хочете, щоб я відпустив для вас: Варавву чи Ісуса, Який зветься Христом?» ¹⁸Пилат знав, що головні священники і старійшини віддали Ісуса прокуратору, тільки тому, що заздрили Йому. ¹⁹Коли Пилат засідав у суді, його дружина прислала слугу пе-

реказати йому: «Ти не повинен нічого робити Цьому невинному, бо я бачила про Нього сон цієї ночі і була засмучена весь день».

²⁰Але головні священники й старійшини підбурювали натовп просити Пилата звільнити Варавву і засудити Ісуса до страти. ²¹І через те, коли правитель запитав усіх: «Кого з цих двох ви хочете звільнити?» Ті відповіли: «Варавву!»

²²Тоді знову Пилат звернувся до них: «Що ж мені робити з Ісусом, Який зветься Христом?» У відповідь натовп загукав: «Розіп'яти Його!» ²³«За що? — запитав Пилат. — Який на Ньому злочин?» Тоді всі ще дужче загорлали: «Нехай Його розіпнуть на хресті!»

²⁴Пилат, побачивши, що він нічого не вдіє, і що натовп може вибухнути невдоволенням, узяв трохи води й умив руки³ перед народом, мовивши: «Я не винен у Його смерті. Вирішуйте самі!» ²⁵У відповідь з натовпу вигукнули: «Нехай кров Його буде на нас і наших дітях!» ²⁶І тоді він відпустив Варавву, а Ісуса наказав побити батогами, та опісля віддав Його на розп'яття.

Воїни знуцаються з Ісуса (Мк. 15:16-20; Ін. 19:2-3)

²⁷Пилатові воїни відвели Ісуса до палацу, де був правитель, і там зібрався цілий відділ⁴ солдат навколо Нього. ²⁸⁻²⁹Роздягнувши Його, вони накинули на Нього багрянцю, на голову Йому сплели терновий вінок, а в праву руку дали ціпок. Впавши перед Ісусом на коліна, почали глузувати з Нього: «Вітаємо Тебе, Царю Юдейський!» ³⁰Потім воїни забрали у Ісуса ціпок, та били Його тим ціпком по голові й плювали на Нього. ³¹А як скінчили вони знуцатися й насміхатися з Ісуса, то зняли з Нього багрянцю й, вбравши Ісуса у Його власний одяг, повели на розп'яття.

Страта (Мк. 15:21-32; Лк. 23:26-39; Ін. 19:17-19)

³²Виходячи з міста, солдати зустріли од-

¹ 27:9-10 І взяли... на те Див.: Зах. 11:12-13 та Єр. 32:6-9.

² 27:16 Варавва У деяких грецьких рукописах він зветься «Ісусом Вараввою».

³ 27:24 умив руки Пилат зробив це, щоб показати усім, що він не бажав нести відповідальність за те, про що просив народ.

⁴ 27:27 відділ Приблизно 500-600 чоловік.

ного киринеянина на ім'я Симон і припустили його нести хрест, що призначався для Ісуса.³³ Коли ж вони прийшли до місця, що називалося Голгофа (це означає «Лобне місце»),³⁴ то дали Ісусові випити вина, змішаного з жовчю¹. Та покуштувавши трохи, Він не став його пити.

³⁵⁻³⁶ Розпі'явши Ісуса, воїни, кидаючи жереб, поділили між собою Його вбрання, а потім посідали там стерегти Його.³⁷ На хресті, над головою Ісуса, солдати прибили дощечку, на якій було написано офіційне звинувачення: «ЦЕ ІСУС, ЦАР ЮДЕЙСЬКИЙ». ³⁸ Разом із Ісусом були розпі'яті ще двоє розбійників: один праворуч, а другий ліворуч від Нього.³⁹⁻⁴⁰ Проходячи повз, люди лихословили і збиткувалися з Ісуса й, хитаючи головами, промовляли: «Ти ж нахвалюєся геть зруйнувати храм і відбудувати знов його за три дні. Тож врятуй хоча б Себе Самого! Якщо Ти насправді Син Божий, то зійди з хреста!»

⁴¹ Головні священики разом з книжниками та старійшинами також насміхалися з Ісуса, кажучи: ⁴² «Він рятував інших, а Себе Самого врятувати не може! Якщо Він насправді є Царем ізраїльським, то нехай Він зараз зійде з хреста, і ми повіримо в Нього. ⁴³ Він вірить у Господа, тож нехай Всевишній зараз врятує Його, якщо Господь Його вподобав. Бо ж Він Сам сказав: „Я — Син Божий”». ⁴⁴ І навіть двоє злочинців, які були розпі'яті разом з Ісусом, і ті також ображали Його.

Смерть Ісуса (Мк. 15:33–41; Лк. 23:44–49;

Ін. 19:28–30)

⁴⁵ Опівдні темрява настала на всій землі, і було так аж до третьої години. ⁴⁶ Біля третьої Ісус голосно закричав: «Елі, Елі, лема савахтані?» Що означає «Боже Мій, Боже Мій, чому Ти покинув Мене?»²

⁴⁷ Деякі з людей, які стояли поруч, почувши це й заговорили між собою: «Він

кличе Іллю!»³ ⁴⁸ Один чоловік швидко побіг, намочив губку оцтом і, настроюючи її на тростину, дав Ісусові напиться. ⁴⁹ А інші казали: «Залиш Його! Подивимося, чи прийде Ілля Його рятувати».

⁵⁰ Ісус ще раз голосно скрикнув і помер⁴.

⁵¹ Тієї ж миті завіса в храмі розірвалася навпіл: від верху й до самого низу — й здригнулася земля, і скелі розкололися. ⁵² І склепи відкрилися, й багато померлих людей Божих воскресло. ⁵³ І вийшовши зі своїх гробниць після Ісусового воскресіння, вони пішли до святого міста Єрусалиму і явилися багатьом людям.

⁵⁴ Коли центуріон і всі ті, хто стерегли з ним разом тіло Ісуса, побачили землетрус і все, що сталося, вони дуже перелякалися й мовили: «Цей Чоловік справді був Сином Божим!» ⁵⁵ Багато жінок спостерігали здалеку за всім, що трапилося. Вони супроводжували Ісуса від самої Галилеї й піклувалися про Нього. ⁵⁶ Серед них були Марія Магдалена, Марія, мати Якова і Йосипа, та мати Якова і Іоана⁵.

Похорон Ісуса (Мр. 15:42–47; Лк. 23:50–56;

Ін. 19:38–42)

⁵⁷ Коли настав вечір, прийшов один багач з Ариматеї на ймення Йосип, який теж був учнем Ісуса. ⁵⁸ З'явившись до Пилата, він попросив віддати йому тіло Ісусове. Тож Пилат наказав воїнам віддати Його Йосипові.

⁵⁹⁻⁶⁰ Йосип узяв тіло й, загорнувши у чисте лляне полотно, поклав Його до нової гробниці, що сам вирубав у скелі. Потім, прикотивши величезного каменя, він затулював ним вхід до склепу і пішов звідти. ⁶¹ Марія Магдалена та інша Марія залишилися сидіти біля гробниці.

³ **27:47** Він кличе Іллю Або «Боже Мій». Слово «Елі» габрейською мовою або «Елюї» арамейською, звучало як ім'я «Ілля». Він був відомим пророком приблизно 850 року до Р. Х.

⁴ **27:50** помер Буквально «відпустив Свій дух».

⁵ **27:56** Якова і Іоана Буквально «Синів Зеведеєвих».

¹ 27:34 з жовчю Можливо, жовч послабляла біль.

² 27:46 Цитата приведена з книги Пс. 22.1.

Варта коло гробниці

⁶²Наступного дня після п'ятниці головні священики й фарисеї зустрілися з Пилатом. ⁶³Вони мовили до прокуратора: «Шановний, ми пригадали, що Той обманщик, ще коли був живий, сказав: „Я воскресну з мертвих через три дні”. ⁶⁴Віддай наказ, щоб добре стерегли гробницю, поки не настане третій день, щоб Його учні не могли прийти й викрасти тіло, а тоді казати всім: „Він воскрес із мертвих”. Бо цей останній обман буде ще гірший від першого». ⁶⁵Тоді Пилат відповів: «Ви можете взяти вартових. Ідіть і охороняйте, як знаєте». ⁶⁶Тож вони пішли стерегти гробницю та запечатали вхід, й залишили коло нього воїнів.

Звістка про Ісусове воскресіння

(Мр. 16:1–8; Лк. 24:1–12; Ін. 20:1–10)

28 Коли минула субота, на світанку, першого дня тижня, Марія Магдалена з іншою Марією прийшли подивитися на гробницю, де було поховано Ісуса. ²У цей час стався великий землетрус, бо Ангел Господній спустився з неба та, підійшовши до скелі, відкотив каменя і сів на нього. ³Поява Ангела була немов сяйво і спалахи блискавиці, а вбрання його було білосніжне. ⁴Сторожа ж від страху перед Ним так тремтіла, що всі стали немов мерці. ⁵І тоді Ангел мовив до жінок: «Не бійтеся! Я знаю, що ви шукаєте Ісуса, Який був розп'ятий на хресті. ^{6–7}Однак Його тут зараз немає, бо Він воскрес із мертвих, так, як Він і передікав. Ідіть і погляньте на те місце, де було тіло Його, а тоді мерщій рушайте до міста й розкажіть Його учням, що Ісус воскрес із мертвих і йде до Галилеї поперед них, і що вони Його там побачать. Запам'ятайте все, що я вам сказав».

⁸Тоді жінки, швидко вийшовши з гробниці, охоплені страхом, але з великою радістю, побігли сповістити про все Його учнів. ⁹Тож раптом їх перестрів Сам Ісус і сказав: «Вітаю вас!» Вони підійшли до Нього, впали до ніг Його і поклонилися. ¹⁰І звернувся Ісус до них, кажучи: «Не бійтеся. Ідіть і накажіть учням¹ Моїм, щоб ішли до Галилеї. Вони Мене там побачать».

Донесення сторожі

¹¹Доки жінки йшли, дехто з воїнів зі сторожі дісталися до міста раніше й розповіли головним священикам про все, що сталося. ^{12–13}Пораздившись із старіями, ті вирішили дати воїнам багато грошей, наказавши: «Розповідайте всім, що учні Ісуса прийшли вночі й викрали Його тіло, поки ви спали. ¹⁴А якщо ця чутка дійде до правителя, то ми його переконаємо, домовимося з ним, а вас врятуємо від неприємностей». ¹⁵Тоді воїни, взявши гроші, зробили так, як їм звеліли. І ця чутка поширилася поміж юдеїв й існує досі.

Наказ Ісуса учням

(Мр. 16:14–18; Лк. 24:36–49; Ін. 20:19–23; Дії 1:6–8)

¹⁶Одинадцять учнів пішли до Галилеї, до гори, куди казав їм прийти Ісус. ¹⁷Побачивши Його, вони вклонилися, але дехто з них засумнівався, чи справді це Ісус? ¹⁸Тоді, підійшовши до апостолів, Ісус промовив до них: «Мені дана вся влада на небі й на землі. ¹⁹Тож ідіть і зробіть Моїми учнями й послідовниками всі народи, охрестивши їх в ім'я Отця і Сина і Святого Духа, ²⁰і навчіть їх виконувати все те, що Я вам заповадав. І будьте впевнені — Я завжди буду з вами, аж до кінця світу».

¹ 28:10 учням Буквально «братам».

Міжнародна біблійна ліга та її партнери у всьому світі забезпечують Писанням мільйони людей, які досі не мають надії. Ця життєдайна надія міститься у слові Божому. Кожна придбана Біблія «Сучасною мовою» надасть нам можливість надрукувати ще одну Біблію для людини, котра потребує слово Боже. Для того щоб надати Святе Писання ще більшій кількості людей, будь ласка, зробіть пожертвування через інтернет-сторінку www.bibleleague.org/donate або надішліть кошти до Міжнародної біблійної ліги, 1 Bible League Plaza, Crete, IL 60417. Міжнародна біблійна ліга існує з тією ціллю, щоб забезпечувати Бібліями «Сучасною мовою» та різноманітними біблійними матеріалами церкви та партнерські організації для їх роботи, яка допомагає людям повірити в Ісуса Христа.

Новий Заповіт: Сучасною мовою™ (УСП™)

© Міжнародна біблійна ліга

Новий Заповіт: Сучасною мовою™ (УСП™)

© Міжнародна біблійна ліга, 1996–2014

© Міжнародна біблійна ліга, карти, ілюстрації, 2012–2013

© Міжнародна біблійна ліга, додаткові матеріали, 2014

У випадку використання до 1 000 віршів письмовий дозвіл не потрібен, але сукупність цитат не може складати повного об'єму або перевищувати половини друкованого видання. Нижченаведена інформація повинна надаватися на титульній або авторській сторінці:

Цитата приведена з Нового Заповіту Сучасною мовою™ (УСП™)

Перевидання цитат з Нового Заповіту Сучасною мовою™ (УСП™) зроблено з дозволу Міжнародної біблійної ліги, 1996–2014

У випадку використання цитат з Нового Заповіту «Сучасною Мовою» в некомерційний виданнях, а саме: церковних бюлетенях, об'явах, плакатах тощо, повне пояснення авторського права непотрібно, проте наприкінці кожної цитати має бути посилання на «УСП». За письмовим дозволом на перевидання більше 1 000 віршів або використання цитат, які у сукупності складають більше половини друкованого видання, або будь-якими проханнями про використання тексту необхідно звертатися до Міжнародної біблійної ліги.

Публікація коментарів або перевидання цитат у комерційних цілях з Нового Заповіту «Сучасною мовою» потребує письмового дозволу від Міжнародної біблійної ліги. За дозволом необхідно звертатися за адресою: permissions@bibleleague.org.

Bible League International

PO Box 820648

Fort Worth, TX 76182, USA

Телефон: 888-542-4253

Електронна пошта: permissions@bibleleague.org

Веб-адреса: bibleleague.org

Безкоштовні електронні матеріали: bibleleague.org/downloads

